1ST INTERNATIONAL SILK ROAD CONFERENCE

May 26-27, 2023 / Nakhchivan, Azerbaijan
Nakhchivan State University

PROCEEDINGS BOOK

EDITOR
Prof. Dr. Hacıfakhreddin SEFERLİ

ISBN: 978-625-367-139-6
IKSAD Publications

1st INTERNATIONAL SILK ROAD CONFERENCE

26-27 May 2023

Nakhchivan State University (Azerbaijan)
AZERBAIJAN

EDITOR

Prof. Dr. Hacıfakhreddin SEFERLİ

All rights of this book belong to

IKSAD Publishing House Authors are responsible both ethically and jurisdically

IKSAD Publications - 2023©

Issued: 20.06.2023

ISBN - 978-625-367-139-6

CONFERENCE ID

CONFERENCE TITLE

1st INTERNATIONAL SILK ROAD CONFERENCE

DATE AND PLACE

26-27 May 2023

Nakhchivan State University (Azerbaijan)

ORGANIZATION

IKSAD INSTITUTE

Nakhchivan State University (Azerbaijan)

Caucasus University (Turkey)

EDITOR

Prof. Dr. Hacıfakhreddin SEFERLİ

PARTICIPANTS COUNTRY (15 countries)

TURKİYE, AZERBAIJAN, ROMANIA, INDONESIA, AFGHANISTAN, ALGERIA, INDIA, MOROCCO, PAKISTAN, BUCHAREST, NIGERIA, IRANIAN, VIETNAM, MALAYSIA, KAZAKHSTAN

Total Accepted Article: 180

Total Rejected Papers: 53

Accepted Article (Türkiye): 60

Accepted Article (Other Countries): 130

ISBN - 978-625-367-139-6

CHAIRMAN OF THE CONFERENCE

Assoc. Prof. Elbrus ISAYEV
Rector of
Nakhchivan State University

CHAIRMAN OF CONGRESS SCIENTIFIC COMMITTEE

Prof. Hajifakhreddin SAFARLİ
corresponding member of ANAS

CONGRES ORGANIZING COMMITTEE CHAIRMAN

Phd. Elnara ALLAHVERDIYEVA
Nakhchivan State University

ORGANIZING COMMITTEE

Prof. Husnu KAPU
Kafkas University

Prof. Engin KILICH
Kafkas University

Prof. Hajali NECEFOĞLU
Kafkas University

Assoc. Prof. Ali HESHİMOV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Ali JABBAROV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Ganira ASKEROVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Arife ZEYNALOVA
Nakhchivan State University

Phd. Alvan JAFAROV
Azerbaijan State Pedagogical University

Phd. Aynur GAFARLI
Azerbaijan State Pedagogical University

Head Teacher Nicat YAGUBOV
Nakhchivan State University

Teacher Elnare ALLAHVERDIYEVA
Nakhchivan State University

Teacher Ülviye İSKENDEROVA
Nakhchivan State University

Head Teacher Ali GURBANOV
Nakhchivan State University

Javid ISMAYILOV
Nakhchivan State University

Ilahe HUSEYNOVA
Nakhchivan State University. head of international relations department

Tabriz BAGHIROVA
Nakhchivan State University, Senior Researcher

Gulsum KERİMOVA
Nakhchivan State University, leading researcher

SCIENTIFIC AND ADVISORY BOARD

Prof. Hacıfakhreddin SEFERLİ
Corresponding member of ANAS

Prof. Yusif HUSEYNOV
Nakhchivan State University

Prof. Teymur ABBASOV
Nakhchivan State University

Prof. Mammad RZAYEV
Nakhchivan State University

Prof. Sadagat HASANOVA
Nakhchivan State University

Prof. Shamhal MAMMADOV
Nakhchivan State University

Prof. Murat TASHDAN
Kafkas University

Prof. Hakkı CHİFTCHİ
Chukurova University

Prof. Halil İbrahim KAYA
Kafkas University

Prof. Levent GELİBOLU
Kafkas University

Prof. Selchuk URAL
Kafkas University

Prof. Emine OZTURK
Kafkas University

Prof. Hanali KERİMLİ
Nakhchivan State University

Prof. Mirvari ISMAYILOVA
Azerbaijan State Pedagogical University

Prof. Emine ATAKİSHİ
Kafkas University

Prof. Onur ATAKİSHİ
Kafkas University

Assoc. Prof. Murat SARIGUI
Kafkas University

Assoc. Prof. Ercan CENGİZ
Kafkas University

Assoc. Prof. Mükremin OLMEZ
Kafkas University

Assoc. Prof. Ceyhun MAHMUDOV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Cavathan GASIMOV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Shehla SHİRALİYEVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Ekram HUSEYNZADE
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Hazar HUSEYNOV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Sevinç ABBASOVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Elburus VELIYEV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Arif AGHALAROV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Elchin ZAMANOV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Humar MEMMEDOVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Ozlem ULGER
Batman University

Assoc. Prof. Gulhare AHMEDOVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Mammad ALIYEV
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Florian MOBO
Philippines Merchant Marine Academy

Assoc. Prof. Dinara FARDAEVA
Russian Academy of Sciences

Assoc. Prof. Ilhama MAMMADOVA
Nakhchivan State University

Assoc. Prof. Nazile ABDULLAZADE
Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Prof. Konul SAMEDOVA
Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Prof. İrade KERİMOVA
Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Prof. Sevda ABBASOVA
Azerbaijan State Pedagogical University

Assoc. Prof. Gulshen MEHERREMOVA
Azerbaijan University of Languages

Phd. Lecturer Kezban Yıldız DALGINLI
Kars Vocational School

Phd. Alparslan KARTAL
Kafkas University

Phd. Konul HASANOVA
Azerbaijan State Pedagogical University

Phd. Arzu ABDULLAYEV
Nakhchivan State University

Phd. Lecturer Fatih ASLANTAŞ
Kafkas University

Phd. Cavit POLAT
Kahramanmaras Sutcu Imam University

Phd. Flora KERİMOVA
Nakhchivan State University

Phd. Gadir EKBEROV
Nakhchivan State University

Phd. Violla MAKHZOUM
Islamic University of Lebanon

PHOTO GALLERY

PHOTO GALLERY

PHOTO GALLERY

PHOTO GALLERY

PHOTO GALLERY

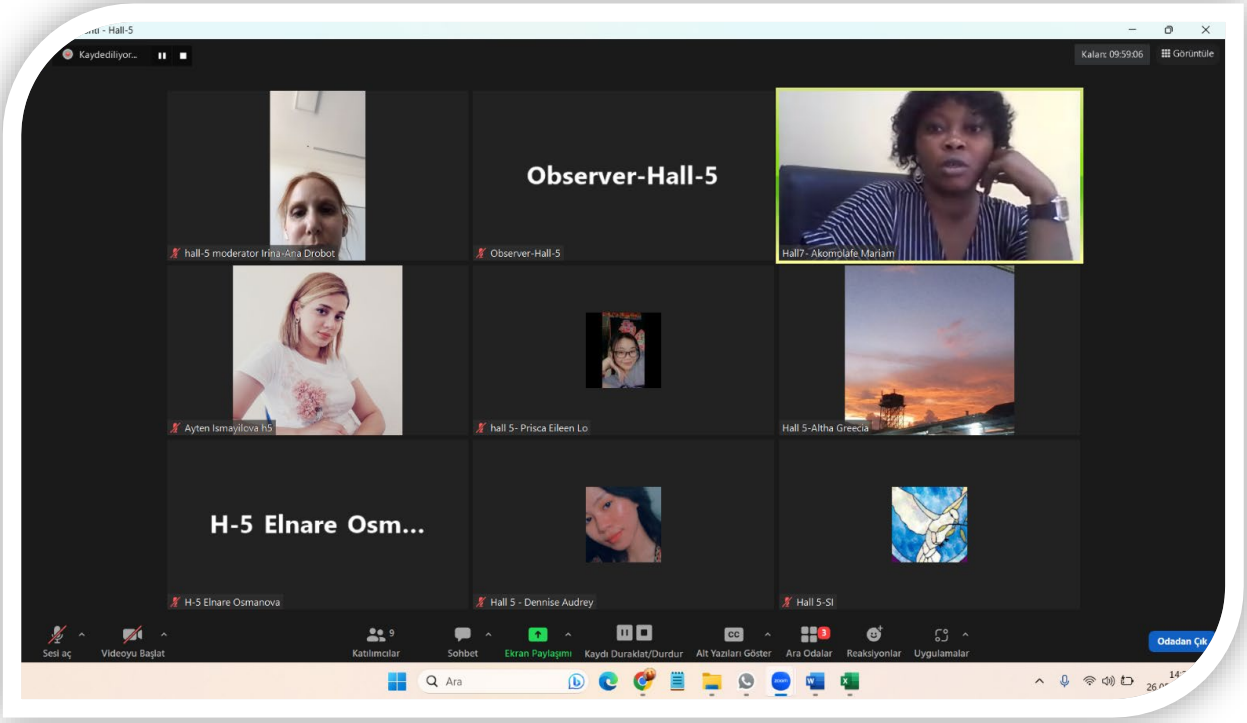

PHOTO GALLERY

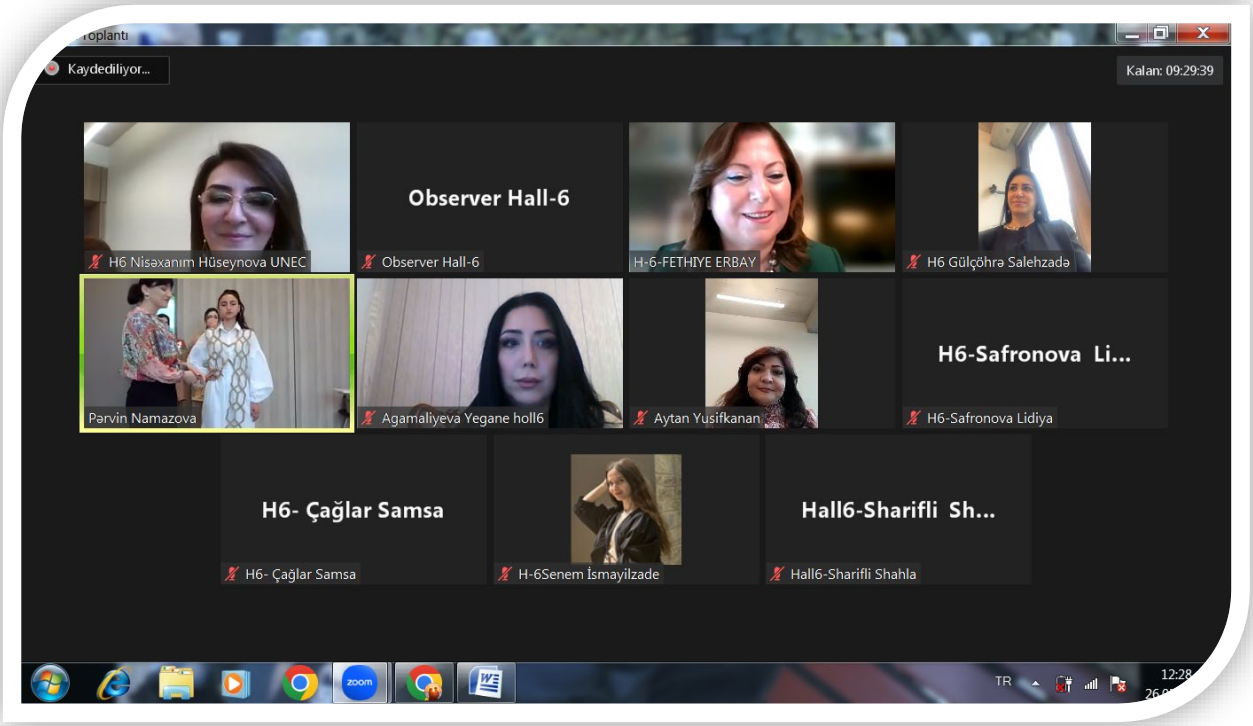

PHOTO GALLERY

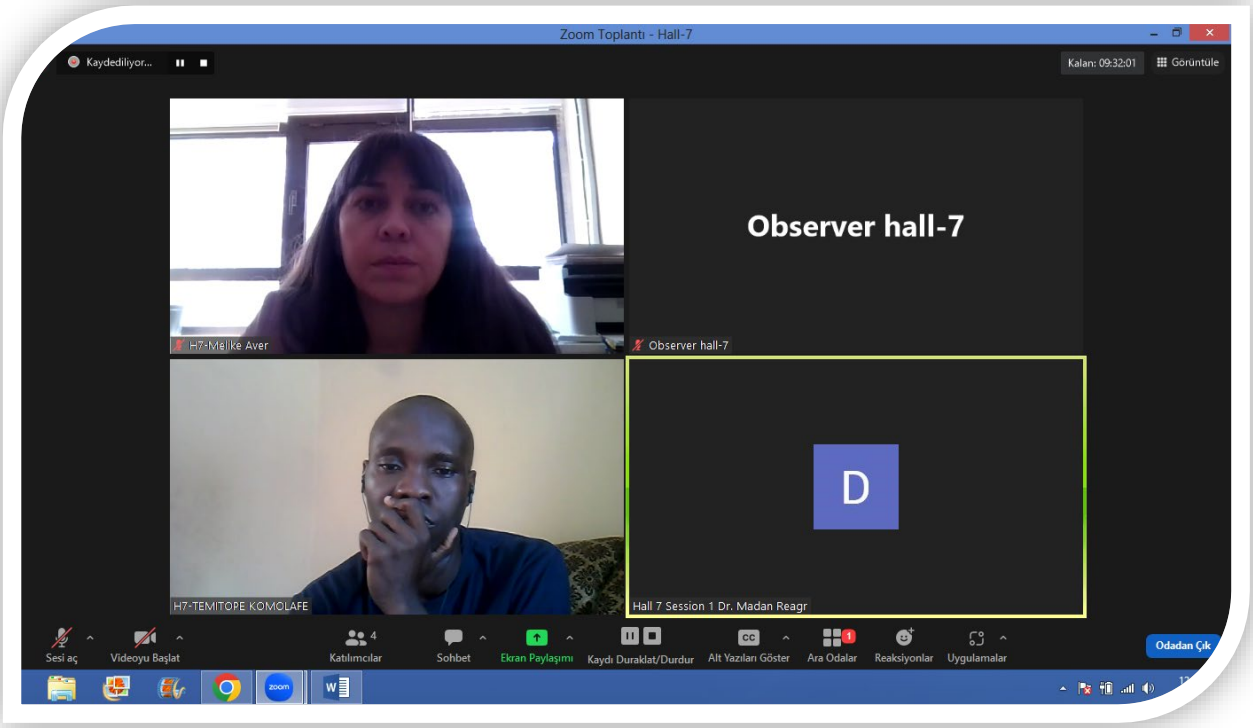

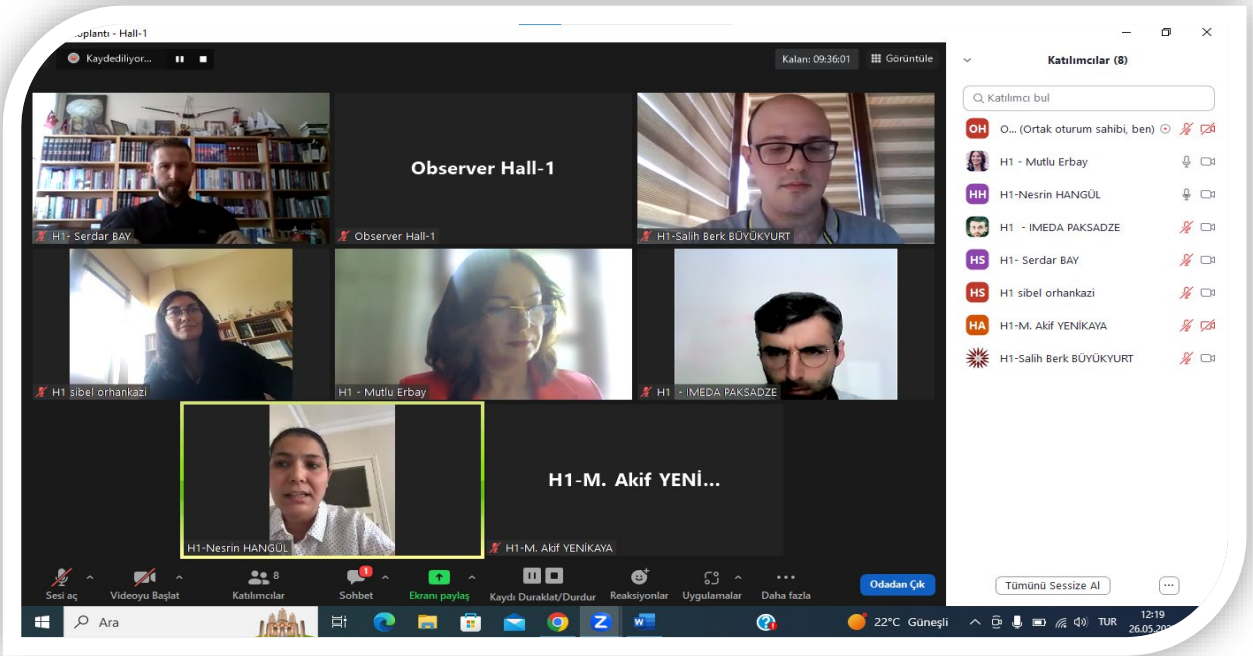

PHOTO GALLERY

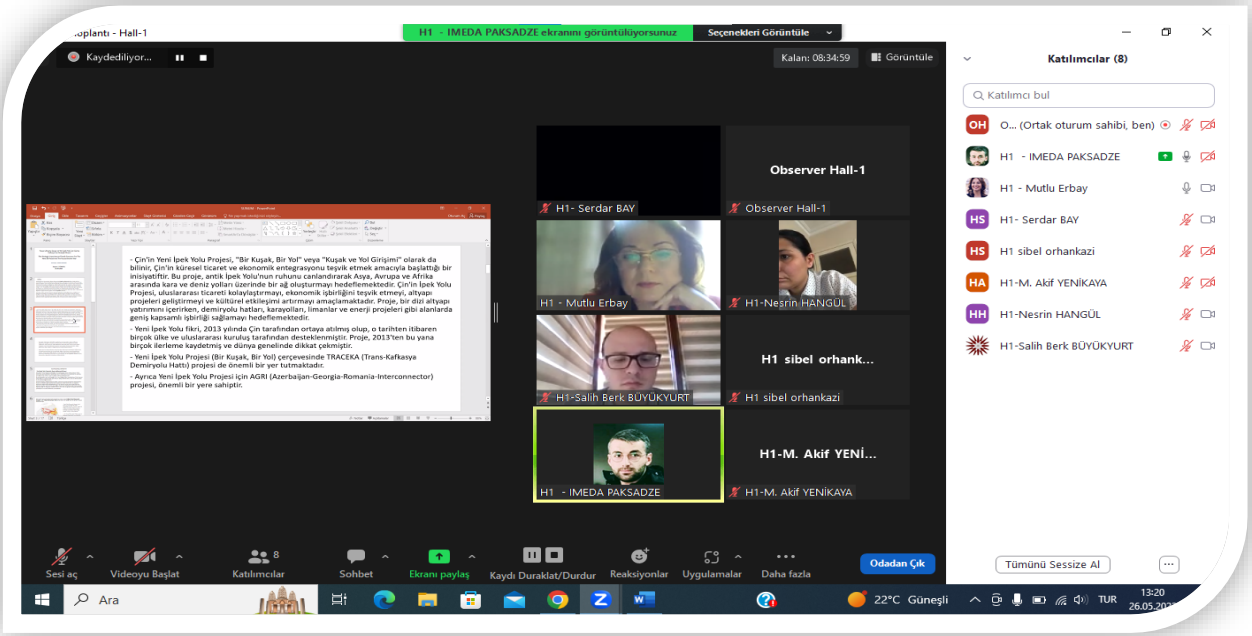

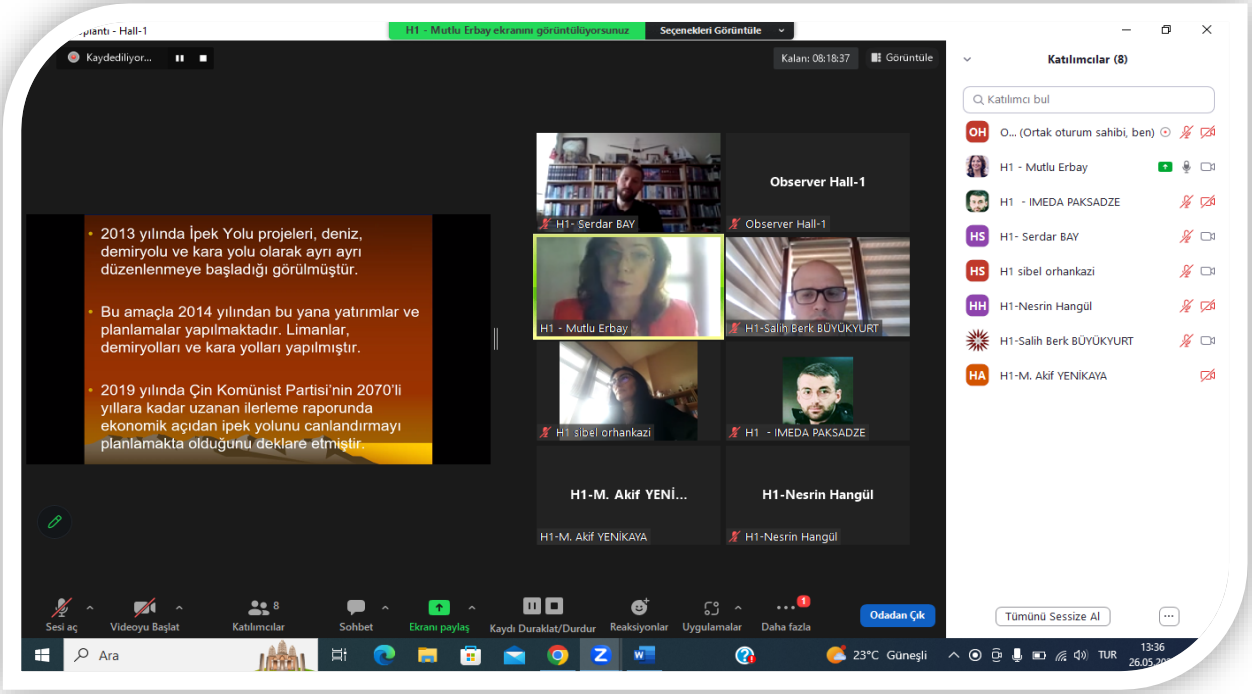

PHOTO GALLERY

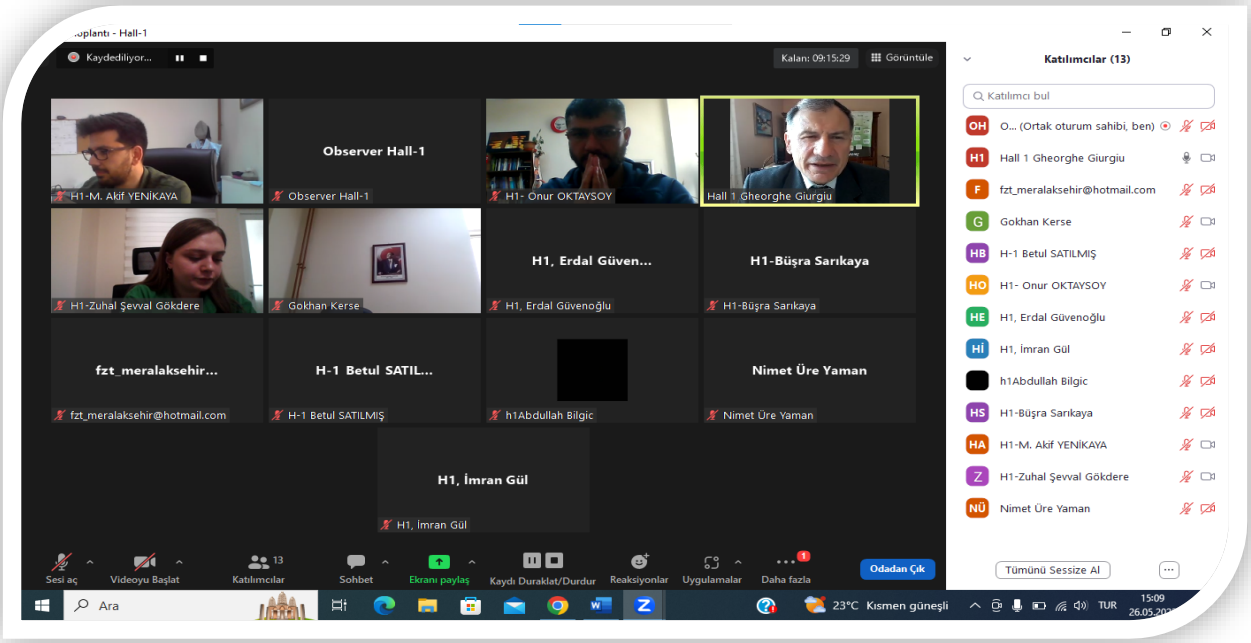

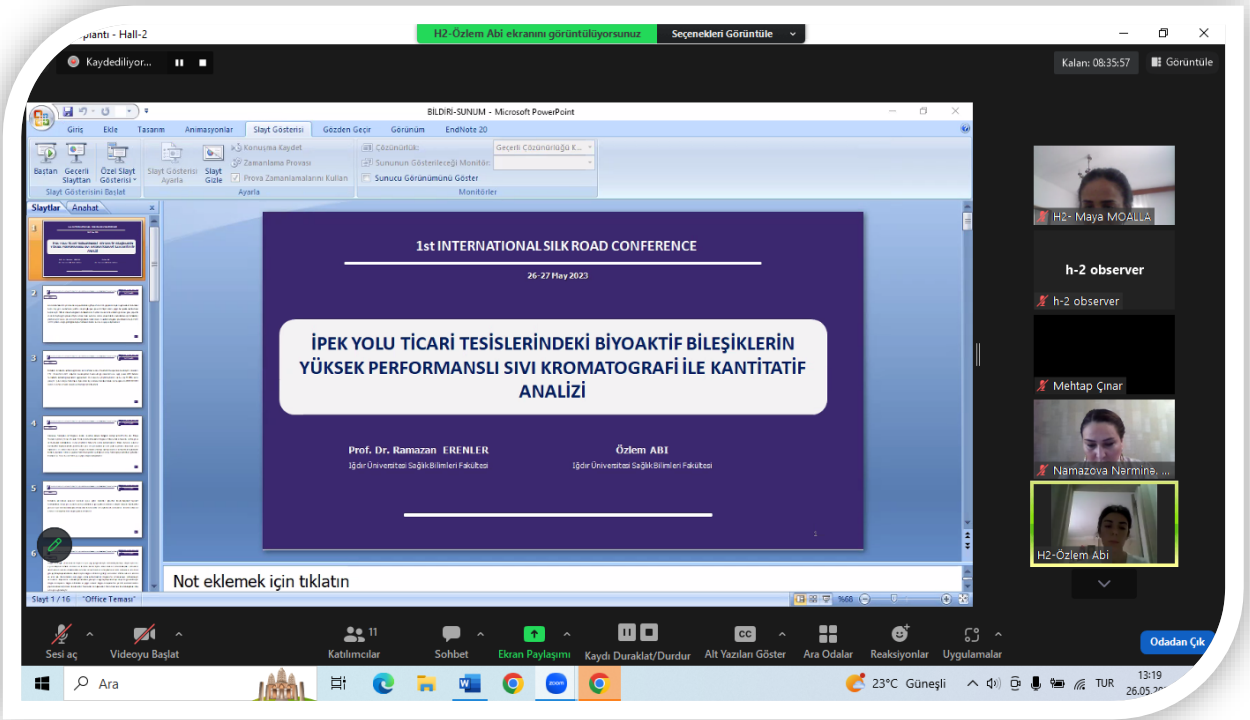

PHOTO GALLERY

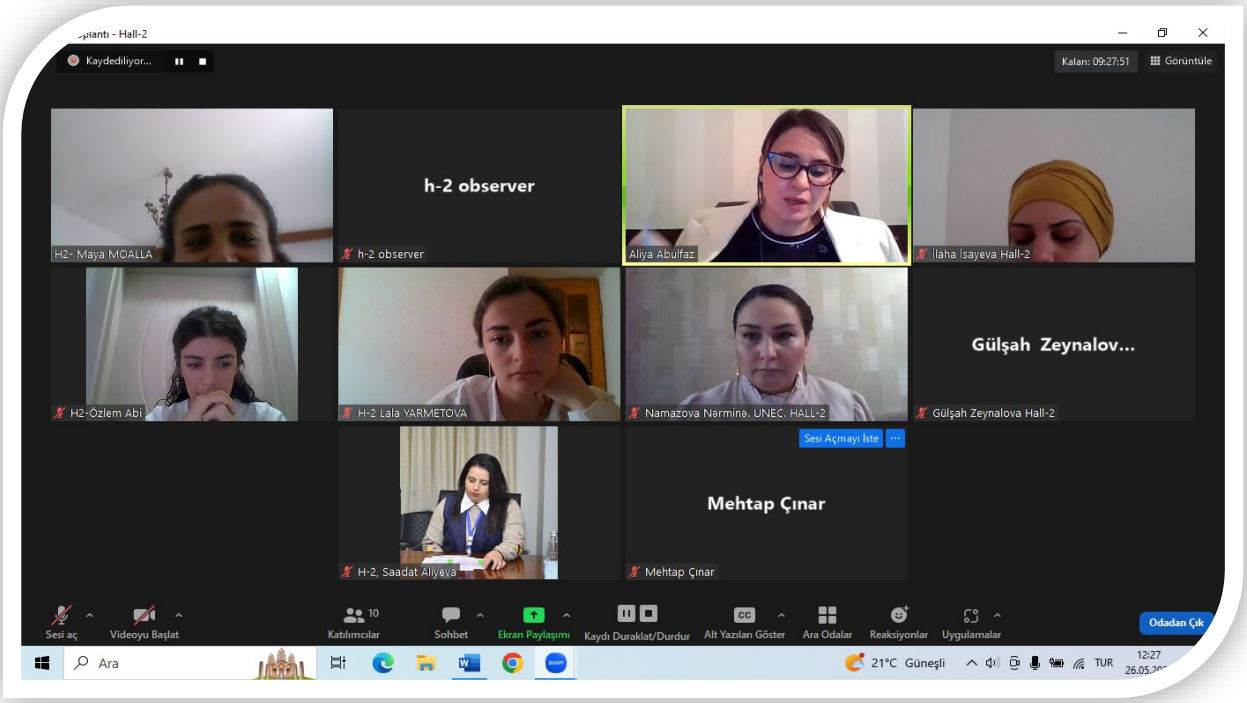

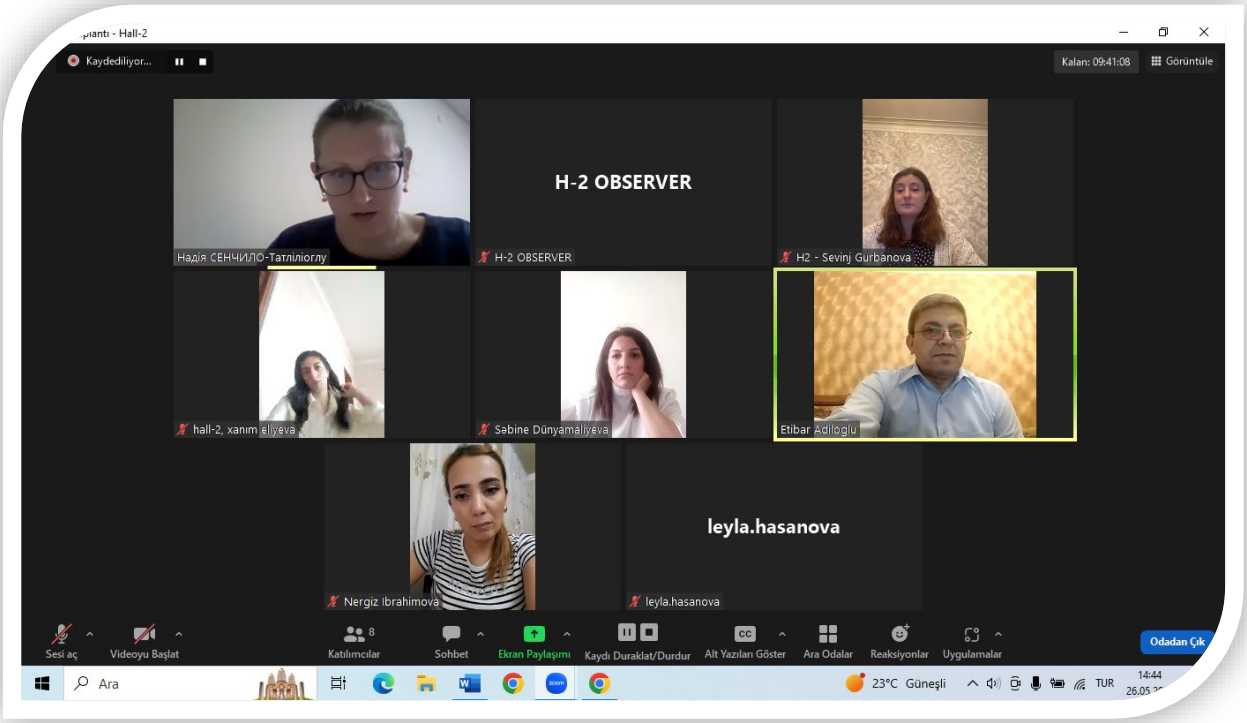

PHOTO GALLERY

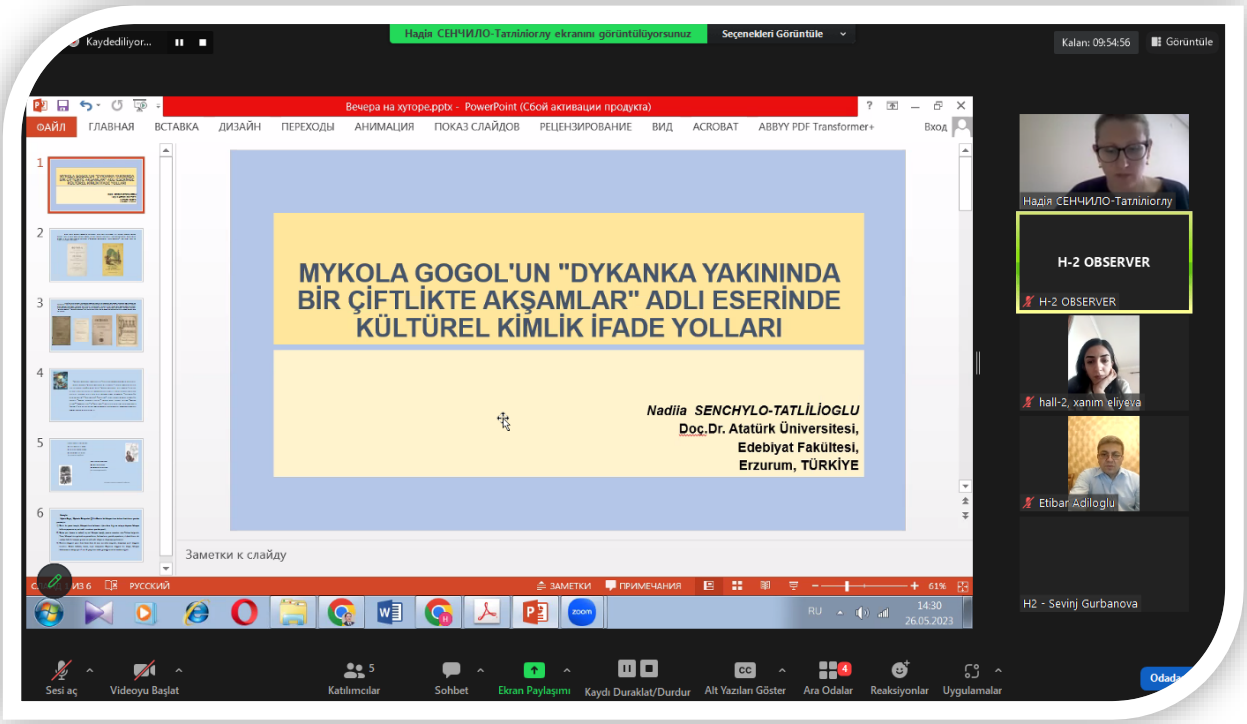

PHOTO GALLERY

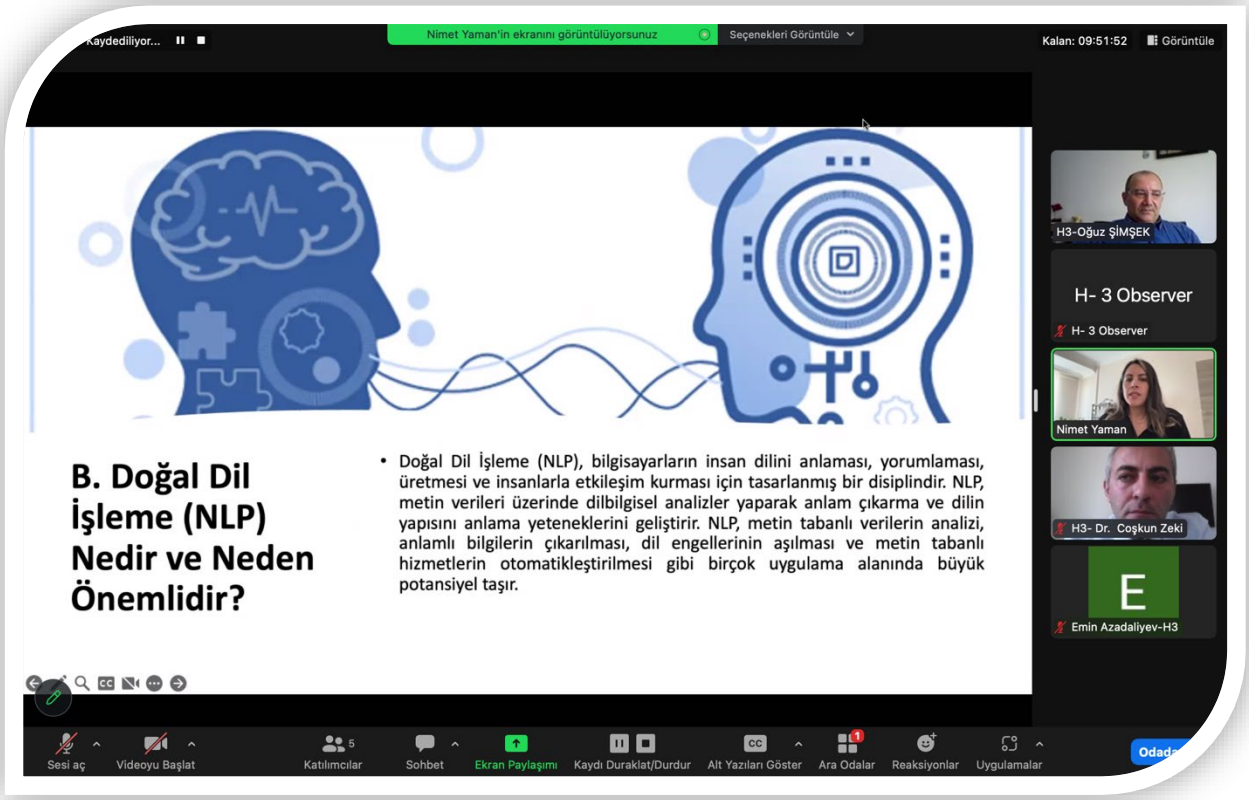

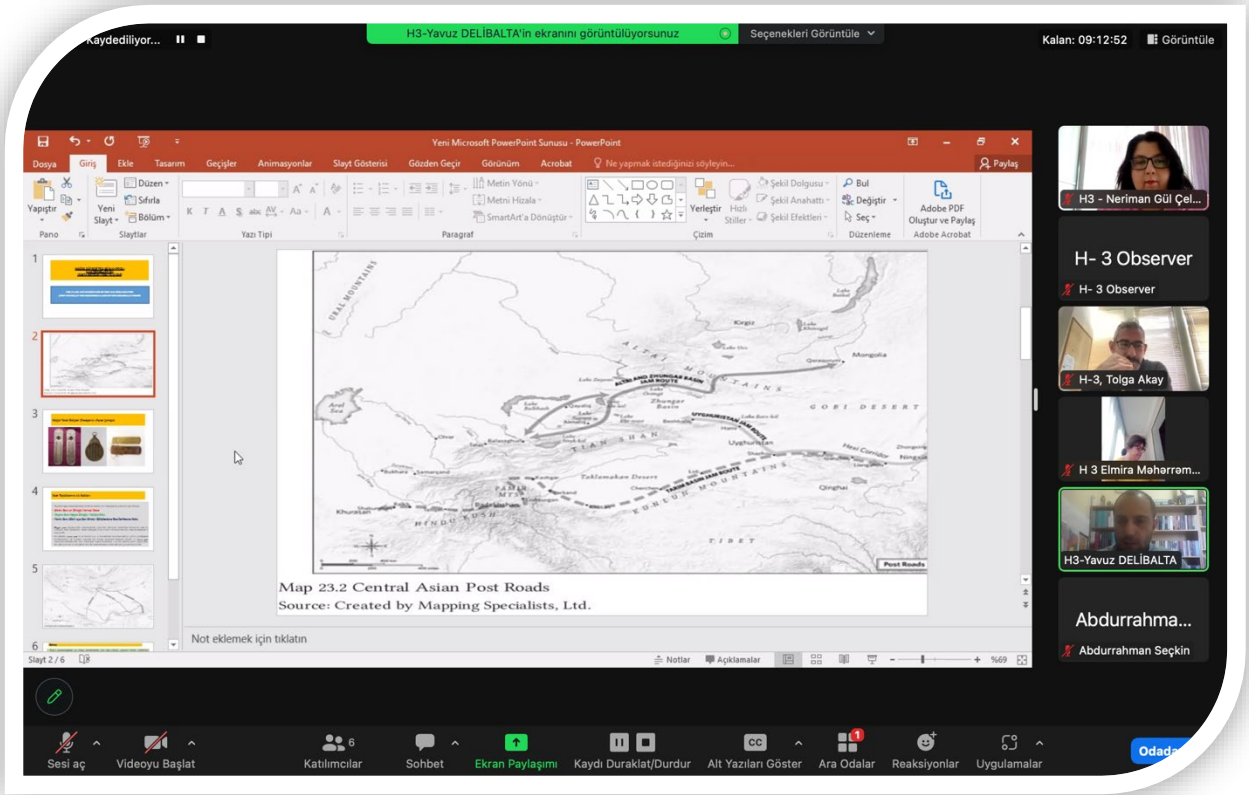

1st INTERNATIONAL

SILK ROAD

CONFERENCE

26-27 May 2023 / Nakhchivan, Azerbaijan

CONGRESS PROGRAM

SciAz
Science Azerbaijan

Nakhchivan State University (Azerbaijan)
Caucasus University (Turkey)
Institute of Economic Development and Social Studies-İKSAD (Turkey)

PARTICIPANT COUNTRIES

TURKİYE, AZERBAIJAN, ROMANIA, INDONESIA, AFGHANISTAN, ALGERIA, INDIA, MOROCCO, PAKISTAN, BUCHAREST, NIGERIA, IRANIAN, VIETNAM, MALAYSIA, KAZAKHSTAN

-Opening Ceremony-

Date: **26.05.2023**
Baku Local Time: **10:00-12:00**
Ankara Local Time: **09:00-11:00**
Place: **Nakhchivan State University**

Assoc. Prof. Elbrus ISAYEV
Rector of Nakhchivan State University
PRESIDENT OF CONGRESS

Prof. Dr. Husnu KAPU
Rector of Kars Kafkas University

Prof. Dr. Mahire HUSEYNOVA
Azerbaijan State Pedagogical University
vice-rector for international relations

Akademik İsmayıl HAJIYEV
Chairman of Nakhchivan Department of ANAS

Dr. Mustafa Latif EMEK
President of IKSAD Institute

Academic Shahin MUSTAFAYEV
President of the International Turkish Academy

Prof. Dr. Azad Novruzov
Rector of the Institute of Teachers

Prof. Dr. Huseyn Yurtdaş
Atatürk University

Hajıfakhraddin SAFARLI
AMEA Naxçıvan bölməsinin akademiki

Prof.Dr. Azamat Akbarov
Chairman, Silk Road Research Academy, Uzbekistan

Prof. Dr. Jamaluddin Husain
USA Purdue University

Prof. Dr. Hakkı ÇiFTÇİ
Adana Chukurova University

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-1 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Dos. Sevinc Abbasova

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dos. Qəhraman Behbudov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE NECESSITIES OF THE CREATION OF THE SILK ROAD AND THE PRODUCTS TRANSPORTED ON THE SILK ROAD
Hüseynov Sadiq Nəsrulla Həsənov Urfan Davud oğlu Rəsulova Nərgiz Aydın qızı İbrahimova Nərgiz Nağı qızı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN* *Ganja State University AZERBAIJAN*	RESTORATION OF THE 'HISTORICAL SILK ROAD' AND DEVELOPMENT OF AZERBAIJAN-TURKEY ECONOMIC RELATIONS
Dos. Xəzər HÜSEYNOV	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION MATERIALS AND GLASS PROCESSING INDUSTRY IN THE NAKHCHIVAN AUTONOMOUS REPUBLIC UNDER THE LEADERSHIP OF HEYDAR ALİYEV (1970-1980S)
Nazlı Yaqubova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	FROM THE ANCIENT SILK ROAD TO THE MODERN SILK ROAD
Rauf Sultanov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	"SOUTH CAUCASUS" WHICH WILL CONNECT THE CASPIAN SEA WITH THE BLACK SEA SUEZ CANAL'S MAGNIFICENT SILK ROAD PROJECT
Dos. Əbülfəz Əzimli	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE LITERARY SILK ROAD OF INTEGRITY
ABBASOVA AYSEL	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	CONTRIBUTIONS OF THE JOINT PROJECTS OF AZERBAIJAN AND TÜRKİYE TO THE RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD
Dos. Sevinc Abbasova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE FORMATION OF THE INSTITUTIONAL BASIS OF STATE WOMEN'S POLICY IN THE CONTEXT OF CONSTRUCTION OF THE LAWFUL STATE IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN BY HAYDER ALIYEV (1998-2003 YEARS)
ÜLVİYYƏ İSGƏNDƏROVA NAİLƏ ƏLİYEVA	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	AZERBAIJAN AND RESTORATION OF THE GREAT SILK ROAD

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-2 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Şamxal Məmmədov

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Gülşah Zeynalova Afət Aslanova	*Azerbaijan State University of Culture and Arts AZERBAIJAN*	FORMATION OF AZERBAIJANI THEATER ARCHITECTURE
Rövşən İsmayılxanlı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	LEGAL REVIEW TO HISTORICAL TURK CITIES AND SILK ROAD
Dos. Abdulla Mustafayev Ruhiyyə Rzayeva	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE HISTORICAL IMPORTANCE OF OSH AS A MILITARY-STRATEGIC AND CULTURAL CENTER OF THE GREAT SILK ROAD
Senan İbrahimov	*Independent Researcher AZERBAIJAN*	THE ECONOMIC-SOCIAL, HISTORICAL-DIPLOMATIC AND MILITARY-POLITICAL IMPORTANCE OF THE "GATE OF HOPE"
Dos. Elçin Zamanlı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	NAKHCHIVAN IN THE LIBERATING MISSION OF THE HISTORICAL FIGURE
Şamxal Məmmədov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	TERRORISM IN COUNTRIES ON THE GREAT SILK ROAD IN THE MIDDLE AGES
Əli Qurbanov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	ENVIRONMENTAL SITUATION OF IRRIGATION SYSTEMS OF SHARUR DISTRICT
Gülçin Fizuli qızı Ağayeva	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE ZANGAZUR CORRIDOR IS IN RUSSIA'S GEOSIOLOGICAL INTERESTS
Dos. Rəsul Bağırov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE GREAT SILK ROAD AND ANCIENT DARBAN ART

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-3 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Dos. Mehriban Quliyeva

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Fatma Açıcı	*Kafkas University TURKİYE*	BELIEFS ABOUT BEING A CHILD, PREGNANCY AND BIRTH IN AZERBAIJAN TURKS
Sanubar Safiyeva	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	CURRENT PROBLEMS IN TEACHING ESP AND STRATEGIES FOR SUCCESS
Dos. Zülfiyyə İsmayil	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	SCIENTIFIC-THEORETICAL VIEW OF HASSAN MIRZAYEV'S RESEARCH ON THE DIALECTS OF DARALEYAZ MAHALY
Assoc. Prof. Dr. Aysel Zahid Khalilova	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE EDUCATION MANAGEMENT IN SCHOOLS
Assist. Prof. Dr. Ebru Ersarı Assoc. Prof. Dr. Ali İbrahim Can Gözüm	*Kafkas University TURKİYE*	UTILIZING CHATGPT TO CONSTRUCT INDIVIDUALIZED EDUCATION PROGRAM ACTIVITIES: A FOCUS ON NUMBER SENSE
Lect. Batuhan BATU Assoc. Prof. Dr. Gönül TEKKURŞUN DEMİR	*Kafkas University TURKİYE* *Freelance writer TURKİYE*	THE RELATIONSHIP BETWEEN IMAGING LEVEL AND SELF-TALKING LEVEL
Lect. Elvan Gökçen Assoc. Prof. Dr. Eyüp İzci Prof. Dr. Burhan Akpınar	*Harran University TURKİYE* *İnönü University TURKİYE* *Fırat University TURKİYE*	THE CASE OF DIGITAL KNOWLEDGE AS THE CONTENT OF VIRTUAL CURRICULUM IN THE INFORMATION AGE PEDAGOGY
Fagana Ahmadova	*Azerbaijan University of Economics AZERBAIJAN*	THE ROLE OF AZERBAIJAN IN THE FORMATION OF THE GREAT SILK ROAD
Dos. Mehriban Quliyeva	*Naxçıvan State University AZERBAIJAN*	Naxçıvan ədəbi mühiti nümayəndələrinin məktublarının dil və üslub xüsusiyyətləri. (XIX əsr – XX əsrin əvvəlləri)
Res. Assist. Dr. Sudan ALTUN	*Kafkas University TURKİYE*	FAMILY, BIRTH, NAME-NAMING, CIRCISM AND BAPTISM IN TURKS AND GEORGIANS

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-4 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Dos. Ramiz Qasimov

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Burhan Akpınar Assoc. Prof. Dr. Ayşenur Kuloğlu Lect. Dr. Ender Özeren	*Fırat University TURKİYE* *Dicle University TURKİYE*	SILK ROAD LEARNING IN THE CONTEXT OF THE HISTORY AND SOCIAL FOUNDATIONS OF TURKISH EDUCATIONAL PROGRAMS: İ. HAKKI SAMPLE
Khudiyeva Ayten Rza gizi Yusifzade Aynur Fikret gizi	*ANAS Central Scientific Library AZERBAIJAN*	ANAS CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY: THE ROLE OF HEYDAR ALIYEV`S HERITAGE IN ITS ACTIVITY AND DEVELOPMENT
Mammadli Khayala Ilham gizi Mammadova Sura Abuzar gizi	*ANAS Central Scientific Library AZERBAIJAN*	IN THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY OF ANAS: WHAT IS THE CONTRIBUTION OF "HEYDER ALIYEV'S 100TH ANNIVERSARY": A STUDY OF HEYDER ALIYEV'S LEGACY
Neriman Kirman	*Kafkas University TURKİYE*	TURKISH-AZERBAIJANI AND TURKISH-TURKISH COMPARISON OF THE MAIN TYPES OF WORDS
Tükəz Piriyeva	*Azerbaijan Languages University AZERBAIJAN*	NATIONAL LEADER HAYDER ALIYEV'S INFLUENCE IN THE POLITICAL ARENA AND ROLE IN AZERBAIJAN'S RELATIONS WITH FOREIGN STATES
Sahibə İbrahim qızı Budaqova	*Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN*	HEYDAR ALIYEV PHASE OF AZERBAIJANI-TURKIYE RELATIONS
Prof. Nargiz Akhundova	*BAKIKHANOV INSTITUTE OF HISTORY AZERBAIJAN*	DISTRIBUTION OF RELIGIOUS TEACHINGS THROUGH THE GREAT SILK ROAD
Dos. Ramiz Qasimov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	DEVELOPMENT ISSUES OF THE SCIENCE OF LITERARY SCIENCE IN NAKHCHIVAN IN THE YEARS OF INDEPENDENCE

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-5 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. İlkin GULUSOY

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Lect. Sözer AKYILDIRIM	*Iğdır University TURKİYE*	THE LIFE AND ACTIVITIES OF MEDINA DEFENSE, TURKISH TIGER OMER FAHRETTIN TÜRKKAN PASHA
Hatice BAYTÜRK	*Kafkas University TURKİYE*	ANALYSIS OF THE STORY OF MIR CELAL PASHAYEV AND HEKIM JINAYETOV
Assoc. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	*Kafkas University TURKİYE*	THE JOURNEY OF SCIENCE AND SCHOLAR ON SILK ROAD: NIMETULLAH NAHCIVANI AND HADITH CULTU
Assoc. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	*Kafkas University TURKİYE*	SUFI HADITH INTERPRETATIONS OF THE GREAT SCHOLAR NIMETULLAH NAHCIVANI
Assoc. Prof. Dr. Alparslan KARTAL	*Kafkas University TURKİYE*	LOVE AND PERCEPTION OF THE PROPHET IN NIMETULLAH NAHCIVANI
Assist. Prof. Dr. Birol Yıldırım	*Kafkas University TURKİYE*	A PERSON ATTRIBUTED TO MUHAMMAD LUTFI FROM ALVAR: MUSTAFA (SEFFI) COSKUN, KNOWN AS THE “EMINENCE OF EFE" OF KARS, AND HIS FOLLOWERS
Assist. Prof. Dr. Birol Yıldırım	*Kafkas University TURKİYE*	MAKSUD COLAK (MAKSUD BABA), A RIFAI AND KADIRI SHEIKH WHO LIVED RECENTLY IN KARS
Assoc. Prof. Dr. İlkin GULUSOY	*Kafkas University TURKİYE*	WOMAN IN MOLLA JUMA’S POEMS
Assist. Prof. Dr. Birol Yıldırım	*Kafkas University TURKİYE*	HASAN ÖZYILMAZ, THE LAST NAQSHI QADIRI CALIPH WHO LIVED RECENTLY IN THE

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-6 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Selçuk Ural

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Faik Gökalp	*Kırıkkale University TURKİYE*	A STUDY ON INVESTIGATION OF THE IMPORTANCE OF TEA (Camellia Sınensis L.) TRADED ON THE SILK ROAD FOR HEALTH BY CHEMICAL CALCULATION METHOD
Mətanət Xudiyeva	*Matanat Khudiyeva At the State Language Commission AZERBAIJAN*	HEYDAR ALİYEV AND THE AZERBAIJANI LANGUAGE
Prof. Dr. Hacali Necefoğlu Assoc. Prof. Dr. Füreya Elif Öztürkkan Prof. Dr. Tunçer Hökelek	*Kafkas University TURKİYE* *Hacettepe University TURKİYE*	EVALUATION OF THE CRYSTAL STRUCTURES OF NICOTINAMIDE COMPLEXES OF CADMIUM BENZOATES
Asist. Prof. Dr. Kezban YILDIZ DALGINLI Prof. Dr. Onur ATAKISI	*Kafkas University TURKİYE*	AN ANALYSIS OF RECENT REPORTS ON HEAT SHOCK PROTEINS AND CANCER
Lect. Melek OZTURKLER Prof. Dr. Onur ATAKISI	*Kafkas University TURKİYE*	LATERAL FLOW IMMUNOASSAY: A RESEARCH ON CREATIVE DIAGNOSTIC DISCOVERY
SEKMAN İlknur KARA Ahmet	*Malatya Provincial Directorate of National Education - Türkiye* *İnönü University TURKİYE*	ANALYSIS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' COMMUNICATION SKILLS AND ATTITUDES REGARDING THE TEACHING PROFESSION
Prof. Dr. Selçuk Ural	*Kafkas University TURKİYE*	POLITICAL RELATIONS BETWEEN THE SOVIET UNION AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA AT THE END OF WWII (1945-1955)
Prof. Dr. Selçuk Ural	*Kafkas University TURKİYE*	TURKISH-SOVIET RELATIONS AND THE CYPRUS ISSUE IN THE JP GOVERNMENT PROGRAMS (1965-1971)
Dr. Celaleddin Yusuf Turkmen Prof. Dr. Emine Atakisi	*Kafkas University TURKİYE*	INVESTIGATION OF THE EFFECT OF VITAMIN D ON OXIDAN/ANTIOXIDANT PARAMETERS IN ENDOTOXEMIC SEPSIS MODEL
Asst. Prof. Dr. Asiye Uluğ Asst. Prof. Dr. Funda Özdemir Değirmenci	*Kafkas University TURKİYE* *Ahi Evran University TURKİYE*	PALAEOENVIRONMENTAL DNA (PALENDNA): UNCOVERING ECOLOGICAL HISTORY

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-1 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 00 : 17 00	14 00 : 16 00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Hakkı ÇİFTÇİ

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Burak BÜYÜKTOPÇU	*Kafkas University TURKİYE*	HITLER PROPAGANDA IN GERMAN POSTERS IN WORLD WAR II
Dr. Aynurə Hüseynova	*Azerbaijan University of Languages AZERBAIJAN*	FAKE NEWS ON SOCIAL MEDIA
Assist. Prof. Dr. İrfan Sancak	*Recep Tayyip Erdoğan University TURKİYE*	EVALUATION OF THE TRANSFORMATION IN AZERBAIJAN'S FOREIGN POLICY UNDER HEYDAR ALIYEV FROM A NEOCLASSICAL REALIST PERSPECTIVE
Assoc. Prof. Dr. Kadir SANCAK	*Gümüşhane University TURKİYE*	AZERBAIJAN FOREIGN POLICY IN THE PERIOD OF HAYDAR ALIYEV AS A SUCCESSFUL EXAMPLE OF MULTIPLE BALANCE POLICY
Assoc. Prof. Dr. Hakkı ÇİFTÇİ	*Çukurova University TURKİYE*	DEVELOPMENT POTENTIAL OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE OF TURK UNION STATES (TURKISH UNION STATES)
Prof. Dr. Tofiq Najafli	*"History of Azerbaijan in the XV-XVIII centuries" department of the Institute of History named after A.A.Bakikhanov ANAS AZERBAIJAN*	"THE ROLE OF THE GREAT SILK ROAD IN THE TRANSFORMATION OF THE AZERBAIJANI CITY OF TABRIZ INTO AN IMPORTANT TRADE CENTER (XI-XV CENTURIES)"
Elnara Abbasova Mıkayıl	*Azerbaijan University of Economics AZERBAIJAN*	HOW INTERACTIVE LEARNING SURPASSES TRADITIONAL EDUCATION?
Dos. İman CƏFƏROV	*Naxçıvan State University AZERBAIJAN*	"Molla Nəsrəddin" realizmi ilə Ömər Xəyyam optimizminin vəhdəti

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-2 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 00 : 17 00	14 00 : 16 00

HEAD OF SESSION: Dos. Xumar Məmmədova

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Babayev Bağır Həmid oğlu Mustafayeva Gülşən Məhəmməd qızı Kazımov Bəhman Qafar oğlu Hacıyev Niyaməddin Məzahir oğlu	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN* *Ganja State University AZERBAIJAN*	RESTORATION OF THE 'GREAT SILK ROAD' AS A GREAT SUCCESS OF HEYDAR ALIYEV'S DIPLOMACY
Babayev Bağır Həmid oğlu Xatirə İsmayıl qızı İlyasova Yegnə Ehsan qızı Məmmədova Musayev Etibar Adil oğlu	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN* *Ganja State University AZERBAIJAN*	CREATION OF THE EAST-WEST ENERGY CORRIDOR AND AZERBAIJAN IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS
Assoc. Prof. Dr. Rəşad ƏSGƏROV Assoc. Prof. Dr. Bağır BABAYEV Assoc. Prof. Dr. Abbas ƏHMƏDOV	*Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN* *Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD AND PROSPECTS FOR THE FUTURE FOR THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN
Hüseynov Sadiq Nəsrulla oğlu Musayev Etibar Adil oğlu Tağıyeva Afərim Vüqar qızı İmanlı Sevinc Salman qızı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN* *Ganja State University AZERBAIJAN*	SILK ROAD" CONTRIBUTION TO EUROPEAN ENERGY SECURITY
Dos. Xumar Məmmədova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	GREAT SILK ROAD AND AZERBAIJANI CULTURE
Xırdaxanım Əliyeva	*Azerbaijan State University of Culture and Arts AZERBAIJAN*	MONUMENTAL SCULPTURE IN THE CREATION OF THE PEOPLE'S ARTIST KHANLAR AHMADOV
İsmayıl Qəribli	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	İSMAYIL QƏRİBLİ CLAIMS IN CIVIL CASES AS THE MAIN METHOD OF EXERCISING THE RIGHT TO JUDICIAL PROTECTION
Assoc. Prof. Dr. Güllü Həsən qızı İsmayılova	*Azerbaijan State University of Culture and Arts AZERBAIJAN*	THE NECESSITY OF IMPROVING THE EDUCATION SISTEM IN MUSIC
Kamran Vəlizadə	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE PROCESS OF POLITICAL SOCIALIZATION IN THE SILK ROAD COUNTRIES
Bağır Babayev	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	HEYDAR ALIYEV AND THE RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD: GUARANTOR OF AZERBAIJAN-CHINA RELATIONS

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-3 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 00 : 17 00	14 00 : 16 00

HEAD OF SESSION: Dr. Qadir Əkbərov

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Aigul Sergeevna Zhanamkulova Temirlan Borisovich Adyrbaev	*Teacher of Russian language and literature, Republic of Kazakhstan, KSU "Michurinsky KAZAKHSTAN* *History teacher Republic of Kazakhstan, KSU "Michurinsky general education school KAZAKHSTAN*	THE ROLE OF KAZAKHSTAN IN THE GREAT SILK ROAD
Elman Cəfərli	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	NATIONAL LEADER HEYDAR ALIYEV AND AZERBAIJAN FROM THE GREAT SILK ROAD TO THE MIDDLE CORRIDOR
Quliyeva Firuzə Nizami qızı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	LOGISTICS PROJECTS ON THE 'NEW SILK ROAD' ROUTES OF AZERBAIJAN
Dr. Əlvan Cəfərov ElmiraM əhərrəmova	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	THE ROLE OF ACTIVE LEARNING IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING
Gülşah Zeynalova	*Azerbaijan State University of Culture and Fine Arts AZERBAIJAN*	PLACE OF THEATER BUILDINGS IN 19TH-20TH CENTURY AZERBAIJANI ARCHITECTURE
Dr. Qadir Əkbərov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	AZERBAIJAN – IN HISTORICAL AND MODERN SILK ROAD TRADE
Karimli Turan Arif	*Azerbaijan University of Languages AZERBAIJAN*	IDEAS OF TURANISM IN WESTERN-EASTERN LITERARY-ARTISTIC THOUGHTS
Hüseynov Yusif Hüseyn oğlu	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	NEW SILK ROAD' IS A WAY OF INTEGRATION AND COOPERATION
Gülsüm Kərimova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	FROM THE HISTORY OF THE STUDY OF THE PROBLEM OF USING PROVERBS IN THE EDUCATION OF CHILDREN

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-4 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 00 : 17 00	14 00 : 16 00

HEAD OF SESSION: Dr. Arzu Abdullayev

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Ziyad Rəhimov	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	HEIDEGGER'S VIEW OF THE PROBLEM OF BEING IN PHILOSOPHY
Dos. Dr. Ələkbər Həsən oğlu Cabbarlı	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE GREAT SILK ROAD IS OUR HISTORY
F.ü.f.d, dosent Aygün Orucova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	ACTIVITIES AND MERITS OF MUHAMMEDTAGI SIDGI IN THE LITERARY AND SCIENTIFIC ENVIRONMENT OF NAKHCHIVAN AT THE END OF THE XIX CENTURY
Aynur Mammadova	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	HAYDER ALIYEV AND OUR MODERN STATE HISTORY
Günel Mehdizadə	*Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN*	PHONOMORPHOLOGICAL DEVELOPMENT AND ADAPTATION OF ANGLICISMS IN MODERN GERMAN
Dr. Arzu Abdullayev	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	ECONOMIC SITUATION IN THE CITY OF NAKHCHIVAN LOCATED ON THE SILK ROAD (XIX CENTURY)
Dr. Əlvan CƏFƏROV Gülşən MEHDiIZADƏ	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	DETERMINING THE POSSIBILITIES OF APPLYING THE ACTIVE LEARNING METHOD IN THE EDUCATIONAL PROCESS
Vəfa CƏFƏROVA	*Full secondary school No. 1 of Fuzuli district Physics teacher AZERBAIJAN*	THE ROLE OF HEYDAR ALIYEV IN THE FIELD OF COSMONAUTICS IN AZERBAIJAN

Face to Face
Nakhchivan State University

26.05.2023	HALL-5 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 00 : 17 00	14 00 : 16 00

HEAD OF SESSION: Prof. Hacıfəxrəddin SƏFƏRLİ

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Prof. Hacıfəxrəddin SƏFƏRLİ	*Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN*	ABOUT NAKCHIVAN MONUMENTS SERVING THE GREAT SILK ROAD
Dr. Zamin Əliyev	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	FACTORS PREVENTING THE DEVELOPMENT OF THE HISTORICAL "GREAT SILK ROAD" IN THE MEDIEVAL PERIOD
Günel İsayeva	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE ROLE OF THE RING CORRIDOR IN THE CONTEXT OF GLOBAL SECURITY
Dr. Elnarə ABDULLAYEVA	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	FUNCTIONS OF SOCIAL MEDIA AND CHALLENGES ARISING WHEN PARTICIPATING IN PUBLIC PROCESSES
dosent Cəmilə Novruz qızı Abdullayeva Elnara Mammad Osmanova	*Azerbaijan State Pedagogical Universty AZERBAIJAN*	BASIC RELATIONSHIPS AMONG INVERSE TRIGONOMETRIC FUNCTIONS
R.ü.f.d dos Cəmilə Abdullayeva İsmayılova Aytən Vasif qızı	*Azerbaijan State Pedagogical Universty AZERBAIJAN*	EVALUATION STANDARDS AND TOOLS
Assoc. Prof. Dr. Kasım TATLILIOĞLU	*Bingöl University TURKİYE*	A CONCEPTUAL OVERVIEW OF OCCUPATIONAL CHOICE
Assoc. Prof. Dr. Murat SARIGÜL	*Kafkas University TURKİYE*	"ANALYSIS OF THE BESMALA INTERPRETATIONS IN THE BEGINNINGS OF SURAS IN ACCORDANCE WITH THE COMMENTS OF NI'METULLAH NAHCIVANI AND OTHER MUFASSIRS (FIL-NAS EXAMPLE)"

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-1 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Mutlu ERBAY

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Salih Berk Büyükyurt	*Tekirdağ Namık Kemal University TURKİYE*	THE NAGORNO-KARABAKH ISSUE AND ITS IMPACT ON THE BELT AND ROAD INITIATIVE
Assis. Prof. Dr. Nesrin Hangül	*Kafkas University TURKİYE*	THE PROVINCE OF KARS IN THE 1926, 1927 AND 1928 STATE WARRANTY
Asst. Prof. Üyesi Serdar Bay	*Kafkas University TURKİYE*	CRISIS NN CONCERT OF EUROPEAN: BRITAIN'S OPPOSITION TO AUSTRIA- HUNGARY'S PROPOSAL FOR 1896 BLOCKADE OF CRETE
Assist Prof. Dr. Sibel ORHANKAZİ	*Kafkas University TURKİYE*	RUSSIA'S NAKHICHEVAN POLICY AND NAKHICHEVAN'S STRATEGIC POSITION
IMEDA PAKSADZE	*Kayseri University TURKİYE*	THE STRATEGIC IMPORTANCE OF SOUTH CAUCASUS FOR THE NEW SILK ROAD AND THE RUSSIA-UKRAINE WAR
Assoc. Prof. Dr. Mutlu ERBAY	*Bogazici University TURKİYE*	INTERNATIONAL SILK ROAD ARTISTS CULTURE AND ART ASSOCIATION PLATFORM (ISAC) ARTWORKS

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-2 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Kahraman Kalyoncu

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Prof. Dr. Kahraman Kalyoncu Dr. Maya Moalla	*Aksaray* *Independent Researcher Türkiye*	PROVINCIAL CONVERGENCE AND MIGRATION IN TURKEY
LL.M student, Yarmetova Lala Ruhid	*Baku State University AZERBAIJAN*	PROBLEMS OF INTERNATIONAL CRIMINAL RESPONSIBILITY OF STATES
ABULFAZ GULIYEV ALIYA GULIYEVA	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	HAYDER ALIYEV AND ISSUES OF THE TURKISH WORLD
Rauf Sultanov	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	SOUTH CAUCASUS, WHICH WILL CONNECT THE CASPIAN SEA WITH THE BLACK SEA THE MAGNIFICENT SILK ROAD PROJECT OF THE SUEZ CANAL
Musa MURSAGULIYEV Saadet ALIYEVA	*Director of the "Keshikchidagh" State historical and cultural reserve, Aghstafa, AZERBAIJAN* *Director of the "Avey" State historical and cultural reserve, Gazakh, AZERNAIJAN*	THE MIGRATION WAY OF JEYRANCHOL
Mehtap Çınar	*Kafkas University TURKİYE*	INDUSTRY IN THE DEMOCRATIVE PARTY GOVERNMENT PROGRAMS (1950- 1960)
Prof. Dr. Ramazan Erenler	*Igdir University TURKİYE*	GREEN SYNTHESIS OF SILVER NANOPARTICLES USING SYRINGA VULGARIS L.
Ozlem Abı Prof. Dr. Ramazan Erenler	*Igdir University TURKİYE*	"QUANTITATIVE ANALYSIS OF BIOACTIVE COMPOUNDS IN COMMERCIAL PLANT FOR SILK ROAD BY HIGH PERFORMANCE LIQUID CHROMATOGRAPHY"
Narmina Namazova Rzayeva Aynur İsayeva İlahə	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	PEARLS OF AZERBAIJAN CARPETS IN ARTISTS' WORKS

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-3 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Oğuz ŞİMŞEK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Dr. Bilal Yıldırım Mehmet Yılmaz	*Hatay Mustafa Kemal University TURKİYE* *Ministry of Education TÜRKİYE*	SELİM SABIT, ONE OF THE PIONEERS OF CONTEMPORARY PEDAGOGY AND DIDACTIC SCIENCE IN TURKEY
Assoc. Prof. Dr. Oğuz ŞİMŞEK	*Iğdır University TURKİYE*	A DIFFERENT ROUTE ON THE TABRIZ-BATUM CARAVAN ROAD IĞDIR CARAVAN ROAD AND CARAVANSERAI
Res. Assist. Nimet YAMAN	*Kafkas University TURKİYE*	GPT-3: AN OVERVIEW OF ITS CAPABILITIES, LIMITATIONS, AND IMPLICATIONS
Assoc. Prof. Dr. AZADƏLİYEV Emin	*Baku Engineering University AZERBAIJAN*	MULTIMEDIA DATABASES
Dr. İsmət Məmmədova	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	THE ROLE OF THE TEACHER IN THE COLLABORATION OF SCHOOL, FAMILY AND COMMUNITY
Dr. Əlvan CƏFƏROV Elmira MƏHƏRRƏMOVA	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	THE ROLE OF ACTIVE LEARNING IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING
Assist. Prof. Dr. Coşkun ZEKİ	*Kafkas University TURKİYE*	THE ROLE OF NOMINAL PHRASES IN THE FORMATION OF COMPOUND ADJECTIVES IN ARAB LANGUAGE

Online	
Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203	
26.05.2023	HALL-4 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Özlem Karadağ Albayrak

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Özlem Karadağ Albayrak	*Kafkas University TURKİYE*	SYSTEM DYNAMICS SIMILATION AND SUPPLY CHAIN MANAGEMENT APPLICATIONS
Assoc. Prof. Dr. Ahu Yazıcı AYYILDIZ Oğuz DOĞAN Gamze KÖSE Ecem DENİZ	*Aydın Adnan Menderes University TURKİYE*	SALES AND MARKETING ACTIVITIES OF MEDICAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF HEALTH TOURISM
Samir Məhərrəmov	*Azerbaijan Tourism and Management University AZERBAIJAN*	ECONOMIC POSSIBILITIES AND PROSPECTS OF NAKHCHIVAN ECONOMIC REGION
Nizami Zeynalov	*Mingachevir State University AZERBAIJAN*	AZERBAIJAN IN INTERNATIONAL TRADE RELATIONSHIP SYSTEM (ANTIQUE PERIOD)
Aygun Mammadova	*Azerbaijan State Economic University AZERBAIJAN*	REGIONAL CHARACTERISTICS OF POPULATION INCOME FORMATION
phd. Aynur Bagirli	*Azerbaijan Tourism and Business University AZERBAIJAN*	THE ESSENCE AND ADVANTAGES OF APPLYING THE ELECTRONIC CASE MANAGEMENT SYSTEM TO SOCIAL WORK
DOS. HƏSƏN MƏMMƏDOV	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE GREAT SILK ROAD AS A PART OF THE INTERNATIONAL INFRASTRUCTURE

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023		HALL-5 / SESSION-1	
BAKU LOCAL TIME	13 00 : 15 00	ANKARA LOCAL TIME	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Dr. Ramona Marinache

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Mohammad Ali AL-Qudah Leyla Muradkhanli	*Khazar University AZERBAIJAN*	ARTIFICIAL INTELLIGENCE TECHNIQUES IN IMPROVING THE QUALITY OF SERVICES PROVIDED BY E-GOVERNMENT TO CITIZENS
Thi-Hoang-Anh TRAN	*Can-Tho University VIETNAM*	THE ROLE OF TOURISM EDUCATION AND CAPACITY BUILDING IN SUPPORTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT ALONG THE SILK ROAD: A CASE STUDY OF THE XINJIANG UYGHUR AUTONOMOUS REGION, CHINA
Shams Naghiyeva	*Baku State University AZERBAIJAN*	"EAST-WEST" AND "NORTH-SOUTH" INTERNATIONAL TRANSPORT CORRIDORS
Assoc. Prof. Zivər Zeynalova	*Academy of Public Administration under the President of the Republic of AZERBAIJAN*	SOCIO-ECONOMIC IMPORTANCE OF TAX REFORM IN AZERBAIJAN
Umer Iqbal	*Islamic University of Science & Technology INDIA*	ADDRESSING DIGITAL DIVIDE: A STUDY ON DIGITAL INDIA CONNECTIVITY IN JAMMU AND KASHMIR
Meroua SAHRAOUI	*University of Constantine 1 ALGERIA*	ARENA MODELING OF A LOGISTICS PLATFORM AS A DECISION SUPPORT TOOL
Dr. Ramona Marinache Prof. Dr. Valentina Marinescu	*University of Bucharest ROMANIA*	MOBILITY AND ITS FUTURE DIRECTIONS
Gajender Kaushik	*Gujarat University INDIA*	MAXIMIZING BUSINESS RETURNS TO CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): THE ROLE OF CSR COMMUNICATION

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-6 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION: Prof. Dr. Fethiye Erbay

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Ismayilzadeh Sanam Huseyn	*Azerbaijan State Economic University AZERBAIJAN*	ARTISTIC CHARACTERISTICS OF NATIONAL ORNAMENTS APPLIED IN MODERN CLOTHES
Assoc. Elfana Gasımova Teac. Parvin Namazova Teac. Lala Gafarova	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	ORNAMENTAL HERITAGE OF AZERBAIJAN ARCHITECTURAL MONUMENTS IN MODERN CLOTHING COLLECTIONS
Nisakhanim Huseynova Gulchohra Salehzadeh Shahla Sharifli	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	THE ROLE OF ART-DESIGN IN FORMING THE CREATIVE SKILLS OF FUTURE DESIGNERS
Şəhla Şərifli	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	ART IN LANDSCAPE DESIGN
Assoc. Lala Mamedova Lidiya Safronova Aytan Yusifkanan	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	REFLECTION OF THE GREAT SILK ROAD IN THE NATIONAL AZERBAIJANI COSTUME
Yegana Aghamaliyeva Ayten Aghayeva Aida Dadashova	*Azerbaijan State University of Economics AZERBAIJAN*	NATIONAL COSTUME AS A FINE ACCENT OF UNIQUE FOLK ART
Prof. Dr. Fethiye Erbay	*Istanbul University TURKİYE*	INTERNATIONAL SILK ROAD MUSEUMS AND MUSEUM RESEARCHERS PLATFORM (IMAB) WORK ON SILK ROAD MUSEUMS
Ass. Prof. Caglar SAMSA	*Kafkas University TURKİYE*	BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON CUSTOMER JOURNEY VIA VOSVIEWER

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-7 / SESSION-1
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
13 00 : 15 00	12 00 : 14 00

HEAD OF SESSION:

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Res. Assist. Melike Aver Assoc. Prof. Dr. Haşim Pıhtılı	*Fırat University TURKİYE*	INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CALCINATION TEMPERATURE ON THE OSTRICH EGG SHELL-DERIVED HAP
A. SREESIVASAKTHI R. DEVI Dr. R. SRINIVASAN N.JAYARAMAKANI E.SAM DAVID A.DHAVAMANIKANDAN	*Institute Of Higher Educatıon And Research INDIA*	COMPREHENSIVE REVIEW OF POLYHERBAL FORMULATION AND ITS APPLICATION
Abilov Rashad Saffan oglu Aliyeva Parvin Zakir	*Azerbaijan Research and Design Institute for Energy AZERBAIJAN*	DEVELOPMENT OF NEW WATER INTAKE FACILITIES FOR THE USE OF RIVER FLOW FOR HYDROPOWER PURPOSES ON THE RIVERS KURAK
B.Rohini R. Bala Murali Krishna	*G Pulla Reddy Engineering College(Autonomous) INDIA* *University College of Engineering INDIA*	STUDY OF MECHANICAL PROPERTIES OF CONCRETE USING CITRIC ACID AS ADMIXTURE
Dr. Nassima RIOUCHI Prof. Dr. Mohamed LOUTOU Dr. Oussama RIOUCHI Prof. Dr. Mohamed ABOU-SALAMA	*Université Mohammed Premier MOROCCO*	ELABORATION AND CHARACTERIZATION OF MULLITE REFRACTORY PRODUCTS FROM MOROCCAN ANDALUSITE
Dr. Madan Lal Regar Ms. Bhumika Pareek	*National Institute of Fashion Technology INDIA*	LAC INSECT
Assoc. Prof. Dr. Ameur Belmouhoub Prof. Dr. Assia Abdelouahed	*Technical Science, Civil Engineering, Skikda, ALGERIA*	MECHANICAL PROPERTIES OF CONCRETE MADE WITH RUBBER : A REVIEW
Komolafe T.A. Oladimeji O.A. Adelekun A.	*Department of Computer Engineering, Federal Polytechnic NIGERIA* *Department of Statistics, Federal Polytechnic NIGERIA* *Osun State College of Technology NIGERIA*	A SIMULATION-BASED COMPARATIVE STUDY OF CONTROLLED DELAY (CODEL) WITH RANDOM EARLY DETECTION (RED) FOR NETWORK PERFORMANCE EVALUATION
AkomolafeM.A. OluwagbemiE.B.	*Osun State Polytechnic NIGERIA*	SYSTEMATIC EVALUATION AND ASSESSMENT OF BUULD ING CONST RUCTION ACTIVITIES ONOURENVIRONMENT
AkomolafeM.A. OluwagbemiE.B.	*Osun State Polytechnic NIGERIA*	SIGNIFICANT EFFECT OF MAJOR FACTORS PERFORMANCE ON PUBLIC BUILDING PROJECTS IN OSUN STATE

Online	
Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203	
26.05.2023	HALL-1 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 30 : 17 30	14 30 : 16 30

HEAD OF SESSION: Assist. Prof. Dr. Muhammed Akif Yenikaya

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assist. Prof. Dr. Muhammed Akif Yenikaya Assist. Prof. Dr. Erdal GÜVENOĞLU	*Kafkas University TURKİYE* *Maltepe University TURKİYE*	AUTOMATIC DIAGNOSIS OF SKIN CANCER USING DERMOSCOPIC IMAGES: A COMPARISON OF RESNET101 AND GOOGLENET DEEP LEARNING MODELS
Fzt. Büşra Sarıkaya Assoc. Prof. Dr. Meral Sertel	*Kırıkkale University TURKİYE*	EVALUATION OF THE INTENSITY OF DEPRESSION AND FATIGUE IN INDIVIDUALS WITH METABOLIC SYNDROME
Fzt. Zuhal Şevval Gökdere Assoc. Prof. Dr. Meral Sertel Prof. Dr. E. Dilek Keskin	*Kırıkkale University TURKİYE*	THE EFFECT OF VIBRATION, MODIFIED RESTRICTIVE COMPULSORY MOTION THERAPY AND PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION APPLICATIONS APPLIED TO INDIVIDUALS WITH STROKE ON QUALITY OF LIFE
Major Gheorghe Giurgiu Prof. Dr. Med Manole Cojocaru	*Deniplant-Aide Sante Medical Center, Biomedicine, Bucharest, ROMANIA* *Titu Maiorescu University ROMANIA*	NEW HORIZONS IN PSORIASIS MANAGEMENT: WHAT YOU NEED TO KNOW
Dr. Onur OKTAYSOY Assoc. Prof. Dr. Gökhan KERSE	*Kafkas University TURKİYE*	THE EFFECT OF THE DEBATE ACTIVITY ON THE INDIVIDUAL'S MENTAL WELL- BEING LEVEL

Online	
Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203	
26.05.2023	HALL-2 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 30 : 17 30	14 30 : 16 30

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Nadiia Senchylo-Tatlilioglu

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Assoc. Prof. Dr. Nadiia Senchylo-Tatlilioglu	*Atatürk University TURKİYE*	MYKOLA GOGOL'S WAYS OF EXPRESSION OF CULTURAL IDENTITY IN 'EVENINGS ON A FARM NEAR DYKANKA'
Ph.d. Konull Nahmatova	*Institute of Education of the Republic of AZERBAIJAN*	THE STRUCTURE OF A STORY IN THE AZERBAIJANI LANGUAGE TEXTBOOKS: PROBLEMS AND THEIR SOLUTIONS
Sərdarova Mehriban Nağı qızı	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	THE SILK ROAD IN THE HERITAGE OF HAYDER ALIYEV AS A WAY OF SCIENCE AND EDUCATION
AYNUR AFƏT qızı QAFARLI	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	ETHNIC CULTURE IS OWN
Sevinj Gurbanova	*Azerbaijan University of Languages AZERBAIJAN*	THE SIGNIFICANCE OF THE SAFAVI STATE ON THE GREAT SILK ROAD IN EAST- WEST TRADE
Sevinj Hajiyeva	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	"HEYDAR ALIYEV AND EDUCATION POLICY IN AZERBAIJAN: CHALLENGES AND SUCCESSFUL REFORMS"
Dos. Şəhla Şirəliyeva Səbinə Dünyamalıyeva	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN* *Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN*	SIGNS OF THE THEORY OF PSYCHOANALYSIS IN LITERATURE
Həsənova Leyla Nizami qızı	*Azerbaijan National Academy of Sciences AZERBAIJAN*	HISTORY OF THE PEOPLE OF AZERBAIJAN AND DAGESTANI

Online	
Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203	
26.05.2023	HALL-3 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 30 : 17 30	14 30 : 16 30

HEAD OF SESSION: Assoc. Prof. Dr. Gülnare Kanbarova

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Neriman Gül Çelebi Assoc. Prof. Dr. Ümit Arpacıoğlu	*Mimar Sinan Fine Arts University TURKİYE*	EVALUATION OF MONUMENTAL RELIGIOUS BUILDINGS IN KONYA, THE CITY OF IPEKYOLU, IN TERMS OF ENERGY EFFICIENCY: SELJUK PERIOD
Dr. Berrin Sarıtunç Elif Uzun Tuğba Saygılı	*Sakarya University of Applied Sciences TURKİYE*	A CASE DETERMINATION OF ARTICLES ON BOLL, SILK PRODUCTION AND SILK TRADE IN THE 1935-1946 ISSUE OF ULUDAĞ MAGAZINE
Assist. Prof. Yavuz DELİBALTA	*Kafkas University TURKİYE*	THE PLACE AND IMPORTANCE OF THE YAM ORGANIZATION (POST SYSTEM) IN THE COMMERCIAL LIFE OF THE MONGOLIAN PERIOD
Assist. Prof. Dr. Abdurrahman SEÇKİN	*Kafkas University TURKİYE*	THE CITY OF TBILISI AT THE JUNCTION OF THE SILK ROAD XI.-XIII. TRADE THROUGH THE CENTURIES
Assoc. Prof. Dr. Gülnare Kanbarova	*Nakhchivan State University AZERBAIJAN*	THE IIMPORTANCE AND ARCHITECTURE OF BRIDGES ON THE ARAS RIVER IN THE MIDDLE AGES
Məhrux Əfsərağa qızı Dövlətzadə	*Azerbaijan State Pedagogical University AZERBAIJAN*	ISLAM IN THE CONTEXT OF AESTHETIC THOUGHT (END OF THE 19TH CENTURY, BEGINNING OF THE 20TH CENTURY)
Assoc. Prof. Tolga AKAY	*Kafkas University TURKİYE*	HORSE RACES, STATE AND POLITICS IN THE OTTOMAN STATE

Online

Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203

26.05.2023	HALL-4 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 30 : 17 30	14 30 : 16 30

HEAD OF SESSION: MUHAMMAD SULTAN MUBAROK

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Lala Ratu Khotimah Muhammad Taufiq Abadi Happy Sista Devi	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY AT THE SAUDI DEPARTMENT STORE BRANCH OF PAMUTIH VILLAGE, ULUJAMI DISTRICT IN VIEW FROM MARKET AND MARKETING ASPECTS
Emilia Alfiesyah MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	BUSINESS FEASIBILITY ANALYSIS LIKE MIE AND COFFEE IN BATANG
Sifa'ul Rohmah MUHAMMAD TAUFIQ ABADI	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY STUDY OF BOBA YAGA SHOP
M.Syafi'ul Anam MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	FEASIBILITY STUDY OF TAMAM BATIK SHOP
Siti Robiah Muhammad Taufiq Abadi Muhammad Sultan Mubarok Wilda Yulia Rusyida	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF MAKE-UP SERVICES ARTIST DUWI SAMAWA WEDDING IN PEMALANG REGENCY
DEFTA NASYA BERLIANI MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF S3 CASTING CHIPS BUSINESS
Astri Fajar Zakiya Muhammad Taufiq Abadi MUHAMMAD SULTAN MUBAROK SYAMSUDDIN	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	ONLINE BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS (CASE STUDY AT IKA OLSHOP)
Hilmi Dzaki Muhammad Taufiq Abadi Muhammad Sultan Mubarok Wilda Yulia Rusyida	*State Islamic University K.H. Abdurrahman Wahid INDONESIA*	BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF CHOCOLATE ICE STORE BUSINESS (CASE STUDY THERE IS A CHOCOLATE ICE BUSINESS IN KAJEN)

Online	
Zoom Meetings ID: 961 0545 9518 / Passcode: 010203	
26.05.2023	HALL-5 / SESSION-2
BAKU LOCAL TIME	ANKARA LOCAL TIME
15 30 : 17 30	14 30 : 16 30

HEAD OF SESSION: Lect., PhD Irina-Ana DROBOT

AUTHORS	AFFILIATION	TOPIC TITLE
Kazem. Golizadeh	*Technical and Vocational University IRANIAN*	INVESTIGATING THE STATUS OF HOUSING DEVELOPMENTS UN IRAN DURUNG THE LAST 5 YEARS - ARDABUL CASE STUDY
Kazem. Golizadeh	*Technical and Vocational University IRANIAN*	A STUDY OF THE ARCHITECTURE OF IRANIAN CARAVANSERS DURING THE SAFAVID ERA – A CASE STUDY OF THE CARAVANSERS OF THE MANTEH REGION OF AZERBAIJAN
Olubanjo-Olufowobi, Olufunso	*Mountain Top University NIGERIA*	THE IMPERATIVE OF THE PARADIGM OF PATIENCE IN SOCIAL MEDIA THROUGH THE LENS OF YORUBA ETHOS
Lect., PhD Irina-Ana DROBOT	*Technical University of Civil Engineering BUCHAREST*	JAPAN: SYMBOLIC CULTURAL ITEMS
Que Nhu Duong Yen Nhi Thi Tran	*Can Tho University VIETNAM*	EVALUATE THE IMPACTS OF DETERMINANTS ON ONLINE SHOPPING BEHAVIOR OF YOUTH CUSTOMERS
Dennise Audrey Vitalis Altha Greecia Obit Prisca Eileen Lo	*Keningau Vocational College MALAYSIA*	PRODUCING LIPBALM AND LIPSCRUB FROM HONEY, BROWN SUGAR AND ASIAN PENNYWORT
Nurila Bimakhanbet	*Al-Farabi Kazakh National University KAZAKHSTAN*	CONCEPTS OF MORALITY AND FRIENDSHIP IN EMRE'S POEMS
Sheeba Irfan	University of the Punjab PAKISTAN	"CLIMATE CHANGE IS THE BIGGEST THREAT TO THE INDIAN OCEAN SECURITY"
Muhammad Ismail	*Karakorum International University Gilgit PAKISTAN*	SILK ROAD: TRADE-STRATEGIC CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE 21 ST CENTURY

CONTENTS

AUTHOR	TITLE	No
Hüseyin YURTTAŞ Muhammed Emin DOĞAN	İPEK YOLUNDA BİR NEFES	1
Qəhraman Behbudov	THE NECESSITIES OF THE CREATION OF THE SILK ROAD AND THE PRODUCTS TRANSPORTED ON THE SILK ROAD	25
Xəzər HÜSEYNOV	DEVELOPMENT OF CONSTRUCTION MATERIALS AND GLASS PROCESSING INDUSTRY IN THE NAKHCHIVAN AUTONOMOUS REPUBLIC UNDER THE LEADERSHIP OF HEYDAR ALIYEV (1970-1980S)	33
Nazlı Yaqubova	FROM THE ANCIENT SILK ROAD TO THE MODERN SILK ROAD	39
ƏBÜLFƏZ ƏZİMLİ TAHİROĞLU	NAKCHIVAN GENETIC MERIDIAN HORIZONS: THE LITERARY SILK ROAD OF INTEGRITY	44
ABBASOVA AYSEL	CONTRIBUTIONS OF THE JOINT PROJECTS OF AZERBAIJAN AND TÜRKIYE TO THE RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD	50
Günel Mehdizade	PHONOMORPHOLOGICAL DEVELOPMENT AND ADAPTATION OF ANGLICISMS IN MODERN GERMAN	54
ABBASOVA SEVINC ZAKIR QIZI	THE FORMATION OF THE INSTITUTIONAL BASIS OF STATE WOMEN'S POLICY IN THE CONTEXT OF CONSTRUCTION OF THE LAWFUL STATE IN THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN BY HAYDER ALIYEV (1998-2003 YEARS)	59
Ülviyyə İsgəndərova Nailə Əliyeva	AZERBAIJAN AND RESTORATION OF THE GREAT SILK ROAD	66
Gülşah Zeynalova Afət Aslanova	PLACE OF THEATER BUILDINGS IN 19TH-20TH CENTURY AZERBAIJANI ARCHITECTURE	68
Abdulla Mustafayev Ruhiyyə Rzayeva	THE HISTORICAL IMPORTANCE OF OSH AS A MILITARY-STRATEGIC AND CULTURAL CENTER OF THE GREAT SILK ROAD	79
Senan İbrahimov	THE ECONOMIC-SOCIAL, HISTORICAL-DIPLOMATIC AND MILITARY-POLITICAL IMPORTANCE OF THE “GATE OF HOPE	82
Elçin Zamanlı	MISSIYASINDA NAXÇIVAN NAKHCHIVAN IN THE LIBERATING MISSION OF THE HISTORICAL FIGURE	90
Şamxal Məmmədov	TERRORISM IN COUNTRIES ON THE GREAT SILK ROAD IN THE MIDDLE AGES: HISTORY AND MODERNITY	104
Rəsul Bağırov	THE GREAT SILK ROAD AND ANCIENT DARBAN ART	109
Fatma Açıcı	BELIEFS ABOUT BEING A CHİLD, PREGNANCY AND BIRTH IN AZERBAIJAN TURKS	114
Sənubər Səfiyeva	CURRENT PROBLEMS IN TEACHING ESP AND STRATEGIES FOR SUCCESS	122
ZÜLFİYYƏ İSMAYIL	SCIENTIFIC-THEORETICAL VIEW OF HASSAN MIRZAYEV'S RESEARCH ON THE DIALECTS OF DARALEYAZ MAHALY	128

Aysel Zahid Khalilova	THE IMPORTANCE OF EFFECTIVE EDUCATION MANAGEMENT IN SCHOOLS	130
Elvan Gökçen Eyüp İzci Burhan Akpınar	THE CASE OF DIGITAL KNOWLEDGE AS THE CONTENT OF VIRTUAL CURRICULUM IN THE INFORMATION AGE PEDAGOGY	131
Fagana Ahmadova	THE ROLE OF AZERBAIJAN IN THE FORMATION OF THE GREAT SILK ROAD	142
Mehriban Asadullasoy (Guliyeva)	LINGUO-STYLISTIC CHARACTERISTICS OF LETTERS OF REPRESENTATIVES OF NAKHCHIVAN LITERARY ENVIRONMENT (19th century and early 20th century)	146
Sudan ALTUN	FAMILY, BIRTH, NAME-NAMING, CIRCISM AND BAPTISM IN TURKS AND GEORGIANS	154
Burhan Akpınar Ayşenur Kuloğlu Ender Özeren	SILK ROAD LEARNING IN THE CONTEXT OF THE HISTORY AND SOCIAL FOUNDATIONS OF TURKISH EDUCATIONAL PROGRAMS: İ. HAKKI SAMPLE	166
Məmmədli Xəyalə İlham qızı Məmmədova Surə Abuzər qızı	IN THE CENTRAL SCIENTIFIC LIBRARY OF ANAS: WHAT IS THE CONTRIBUTION OF "HEYDER ALIYEV'S 100TH ANNIVERSARY": A STUDY OF HEYDER ALIYEV'S LEGACY	176
Neriman Kirman	TURKISH-AZERBAIJANI AND TURKISH-TURKISH COMPARISON OF THE MAIN TYPES OF WORDS	181
Tükəz Piriyeva	NATIONAL LEADER HAYDER ALIYEV'S INFLUENCE IN THE POLITICAL ARENA AND ROLE IN AZERBAIJAN'S RELATIONS WITH FOREIGN STATES	193
Sahibə İbrahim qızı Budaqova	HEYDAR ALIYEV PHASE OF AZERBAIJANI-TURKIYE RELATIONS	195
NARGIZ AKHUNDOVA	DISTRIBUTION OF RELIGIOUS TEACHINGS THROUGH THE GREAT SILK ROAD	198
RAMİZ QASIMOV	DEVELOPMENT ISSUES OF THE SCIENCE OF LITERARY SCIENCE IN NAKHCHIVAN IN THE YEARS OF INDEPENDENCE	199
Sözer AKYILDIRIM	THE LIFE AND ACTIVITIES OF MEDINA DEFENSE, TURKISH TIGER OMER FAHRETTIN TÜRKKAN PASHA	201
Hatice BAYTÜRK	ANALYSIS OF THE STORY OF MIR CELAL PASHAYEV AND HEKIM JINAYETOV	203
Alparslan KARTAL	LOVE AND PERCEPTION OF THE PROPHET IN NIMETULLAH NAHCIVAN	208
Alparslan KARTAL	THE JOURNEY OF SCIENCE AND SCHOLAR ON SILK ROAD: NIMETULLAH NAHCIVANI AND HADITH CULTURE	213
Alparslan KARTAL	SUFI HADITH INTERPRETATIONS OF THE GREAT SCHOLAR NIMETULLAH NAHCIVANI	218
Birol Yıldırım	A PERSON ATTRIBUTED TO MUHAMMAD LUTFI FROM ALVAR: MUSTAFA (SEFFI) COSKUN, KNOWN AS THE “EMINENCE OF EFE" OF KARS, AND HIS FOLLOWERS	224
Birol Yıldırım	MAKSUD COLAK (MAKSUD BABA), A RIFAI AND KADIRI SHEIKH WHO LIVED RECENTLY IN KARS	249
İlkin GULUSOY	WOMAN İN MOLLA JUMA’S POEMS	263
Birol Yıldırım	HASAN ÖZYILMAZ, THE LAST NAQSHI QADIRI CALIPH WHO LIVED RECENTLY IN THE	269

Faik Gökalp	A STUDY ON INVESTIGATION OF THE IMPORTANCE OF TEA (Camellia Sınensis L.) TRADED ON THE SILK ROAD FOR HEALTH BY CHEMICAL CALCULATION METHOD	292
Mətanət Xudiyeva	HEYDAR ALIYEV AND THE AZERBAIJANI LANGUAGE	303
Hacali Necefoğlu Füreya Elif Öztürkkan Tunçer Hökelek	EVALUATION OF THE CRYSTAL STRUCTURES OF NICOTINAMIDE COMPLEXES OF CADMIUM BENZOATES	305
Kezban YILDIZ DALGINLI Onur ATAKISI	AN ANALYSIS OF RECENT REPORTS ON HEAT SHOCK PROTEINS AND CANCER	315
Melek OZTURKLER Onur ATAKISI	LATERAL FLOW IMMUNOASSAY: A RESEARCH ON CREATIVE DIAGNOSTIC DISCOVERY	316
SEKMAN İlknur KARA Ahmet	ANALYSIS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' COMMUNICATION SKILLS AND ATTITUDES REGARDING THE TEACHING PROFESSION	317
Selçuk Ural	POLITICAL RELATIONS BETWEEN THE SOVIET UNION AND THE PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA AT THE END OF WWII (1945-1955)	319
Selçuk Ural	TURKISH-SOVIET RELATIONS AND THE CYPRUS ISSUE IN THE JP GOVERNMENT PROGRAMS (1965-1971)	321
Celaleddin Yusuf Turkmen Emine Atakisi	INVESTIGATION OF THE EFFECT OF VITAMIN D ON OXIDAN/ANTIOXIDANT PARAMETERS IN ENDOTOXEMIC SEPSIS MODEL	322
Asiye Uluğ Funda Özdemir Değirmenci	PALAEOENVIRONMENTAL DNA (PALENDNA): UNCOVERING ECOLOGICAL HISTORY	323
Aynurə Hüseynova	FAKE NEWS ON SOCIAL MEDIA	324
İrfan Sancak	EVALUATION OF THE TRANSFORMATION IN AZERBAIJAN'S FOREIGN POLICY UNDER HEYDAR ALIYEV FROM A NEOCLASSICAL REALIST PERSPECTIVE	335
Kadir SANCAK	AZERBAIJAN FOREIGN POLICY IN THE PERIOD OF HAYDAR ALIYEV AS A SUCCESSFUL EXAMPLE OF MULTIPLE BALANCE POLICY	337
Hakkı ÇİFTÇİ	DEVELOPMENT POTENTIAL OF SOCIO-ECONOMIC STRUCTURE OF TURK UNION STATES (TURKISH UNION STATES)	343
Tofiq Nəcəfli	THE ROLE OF THE GREAT SILK ROAD IN THE TRANSFORMATION OF THE AZERBAIJANI CITY OF TABRIZ INTO AN IMPORTANT TRADE CENTER (XI-XV CENTURIES)	361
Elnara Abbasova Mıkayıl	HOW INTERACTIVE LEARNING SURPASSES TRADITIONAL EDUCATION?	370
Babayev Bağır Həmid oğlu Mustafayeva Gülşən Məhəmməd qızı Kazımov Bəhman Qafar oğlu Hacıyev Niyaməddin Məzahir oğlu	RESTORATION OF THE "GREAT SILK ROAD" AS A GREAT SUCCESS OF HEYDAR ALIYEV'S DIPLOMACY	376

Babayev Bağır Həmid oğlu Xatirə İsmayıl qızı İlyasova Yegnə Ehsan qızı Məmmədova Musayev Etibar Adil oğlu	CREATION OF THE EAST-WEST ENERGY CORRIDOR AND AZERBAIJAN IN INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS	382
Rəşad ƏSGƏROV Bağır BABAYEV Abbas ƏHMƏDOV Nəsimə HƏSƏNOVA	RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD AND PROSPECTS FOR THE FUTURE FOR THE REPUBLIC OF AZERBAIJAN	388
Xırdaxanım Əliyeva	MONUMENTAL SCULPTURE IN THE CREATION OF THE PEOPLE'S ARTIST KHANLAR AHMADOV	395
Bağır Babayev	HEYDAR ALIYEV AND THE RESTORATION OF THE HISTORICAL SILK ROAD ARE THE GUARANTOR OF THE DEVELOPMENT OF FRIENDLY RELATIONS BETWEEN AZERBAIJAN AND CHINA	405
Айгуль Сергеевна Жанамкулова Темирлан Борисович Адырбаев	THE ROLE OF KAZAKHSTAN IN THE GREAT SILK ROAD	413
Elman Cəfərli	NATIONAL LEADER HEYDAR ALIYEV AND AZERBAIJAN FROM THE GREAT SILK ROAD TO THE MIDDLE CORRIDOR	417
Əlvan Cəfərov ElmiraM əhərrəmova	THE ROLE OF ACTIVE LEARNING IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING	420
Gülşah Zeynalova Elmi rəhbər	PLACE OF THEATER BUILDINGS IN 19TH-20TH CENTURY AZERBAIJANI ARCHITECTURE.	422
Qadir Əkbərov	AZERBAIJAN – IN HISTORICAL AND MODERN SILK ROAD TRADE.	433
Karimli Turan Arif	IDEAS OF TURANISM IN WESTERN-EASTERN LITERARY-ARTISTIC THOUGHTS	440
Hüseynov Yusif Hüseyn oğlu	NEW SILK ROAD" IS A WAY OF INTEGRATION AND COOPERATION	441
Gulsum Karimova	FROM THE HISTORY OF THE RESEARCH OF THE PROBLEM OF USING PROVERBS IN THE EDUCATION OF CHILDREN	448
Gunel Isayeva	THE ROLE OF THE ZANGEZUR CORRIDOR IN THE CONTEXT OF GLOBAL SECURITY	458
Ziyad Rəhimov	HEIDEGGER'S VIEW OF THE PROBLEM OF BEING IN PHILOSOPHY	464
Ələkbər Həsən oğlu Cabbarlı	THE GREAT SILK ROAD IS OUR HISTORY	467
Aygün Orucova	ACTIVITIES AND MERITS OF MUHAMMEDTAGI SIDGI IN THE LITERARY AND SCIENTIFIC ENVIRONMENT OF NAKHCHIVAN AT THE END OF THE XIX CENTURY	470
Abdullayev Arzu Kamal oğlu	ECONOMIC SITUATION IN THE CITY OF NAKHCHIVAN LOCATED ON THE SILK ROAD (XIX CENTURY)	478
Əlvan Cəfərov Mehdizadə Gülşən Kamal qızı	DETERMINING THE POSSIBILITIES OF APPLYING THE ACTIVE LEARNING METHOD IN THE EDUCATIONAL PROCESS	484

Vəfa CƏFƏROVA	THE ROLE OF HEYDAR ALIYEV IN THE FIELD OF COSMONAUTICS IN AZERBAIJAN	486
Günel İsayeva	THE ROLE OF THE ZANGEZUR CORRIDOR IN THE CONTEXT OF GLOBAL SECURITY	489
Kasım TATLILIOĞLU	A CONCEPTUAL OVERVIEW OF OCCUPATIONAL CHOICE	495
Murat SARIGÜL	ANALYSIS OF THE BESMALA INTERPRETATIONS IN THE BEGINNINGS OF SURAS IN ACCORDANCE WITH THE COMMENTS OF NI'METULLAH NAHCIVANI AND OTHER MUFASSIRS (FIL-NAS SURAS EXAMPLE)	503
Salih Berk Büyükyurt	DAĞLIK KARABAĞ SORUNU'NUN KUŞAK VE YOL GİRİŞİMİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ	523
Nesrin Hangül	THE PROVINCE OF KARS IN THE 1926, 1927 AND 1928 STATE WARRANTY	544
Serdar Bay	CRISIS NN CONCERT OF EUROPEAN: BRITAIN'S OPPOSITION TO AUSTRIAHUNGARY'S PROPOSAL FOR 1896 BLOCKADE OF CRETE	563
Sibel ORHANKAZİ	RUSSIA'S NAKHICHEVAN POLICY AND NAKHICHEVAN'S STRATEGIC POSITION	576
IMEDA PAKSADZE	THE STRATEGIC IMPORTANCE OF SOUTH CAUCASUS FOR THE NEW SILK ROAD AND THE RUSSIA-UKRAINE WAR	581
Mutlu ERBAY	ARTWORKS OF INTERNATIONAL SILK ROAD ARTISTS CULTURE AND ART ASSOCIATION PLATFORM (ISAC)	592
Kahraman Kalyoncu Maya Moalla	PROVINCIAL CONVERGENCE AND MIGRATION IN TURKEY	604
Yarmetova Lala Ruhid	PROBLEMS OF INTERNATIONAL CRIMINAL RESPONSIBILITY OF STATES	605
ABULFAZ GULIYEV ALIYA GULIYEVA	HAYDER ALIYEV AND ISSUES OF THE TURKISH WORLD	612
Musa MURSAGULIYEV Saadet ALIYEVA	THE MIGRATION WAY OF JEYRANCHOL	614
Mehtap ÇINAR	DEMOKRAT PARTİ HÜKÜMET PROGRAMLARINDA SANAYİ (1950-1960)	616
Ramazan Erenler	GREEN SYNTHESIS OF SILVER NANOPARTICLES USING SYRINGA VULGARIS L. FLOWERS	630
Özlem Abı Ramazan Erenler	QUANTITATIVE ANALYSIS OF BIOACTIVE COMPOUNDS IN COMMERCIAL PLANT FOR SILK ROAD BY HIGH PERFORMANCE LIQUID CHROMATOGRAPHY	636
Namazova Nərminə Rzayeva Aynur İsayeva İlahə	PEARLS OF AZERBAIJAN CARPETS IN ARTISTS' WORKS	640
Oğuz ŞİMŞEK	A DIFFERENT ROUTE ON THE TABRIZ-BATUM CARAVAN ROAD IĞDIR CARAVAN ROAD AND CARAVANSERAI	651
Nimet YAMAN	GPT-3: AN OVERVIEW OF ITS CAPABILITIES, LIMITATIONS, AND IMPLICATIONS	653
AZADƏLİYEV Emin	MULTIMEDIA DATABASES	662
Əlvan Cəfərov Elmira Məhərrəmova	THE ROLE OF ACTIVE LEARNING IN THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING	666

Coşkun ZEKİ	THE ROLE OF NOMINAL PHRASES IN THE FORMATION OF COMPOUND ADJECTIVES IN ARAB LANGUAGE	668
Ahu YAZICI AYYILDIZ Oğuz DOĞAN Gamze KÖSE Ecem DENİZ	SALES AND MARKETING ACTIVITIES OF MEDICAL ENTERPRISES IN THE CONTEXT OF HEALTH TOURISM	677
Aygun Mammadova	REGIONAL CHARACTERISTICS OF POPULATION INCOME FORMATION	689
Thi-Hoang-Anh TRAN	THE ROLE OF TOURISM EDUCATION AND CAPACITY BUILDING IN SUPPORTING SUSTAINABLE DEVELOPMENT ALONG THE SILK ROAD: A CASE STUDY OF THE XINJIANG UYGHUR AUTONOMOUS REGION, CHINA	691
Şəms Nağıyeva	ŞƏRQ-QƏRB" VƏ "ŞİMAL-CƏNUB" BEYNƏLXALQ NƏQLİYYAT DƏHLİZLƏRİ	713
Umer Iqbal	ADDRESSING DIGITAL DIVIDE: A STUDY ON DIGITAL INDIA CONNECTIVITY IN JAMMU AND KASHMIR	719
Meroua SAHRAOUI Ahmed BELLAOUAR	ARENA MODELING OF A LOGISTICS PLATFORM AS A DECISION SUPPORT TOOL	720
Ramona Marinache Valentina Marinescu	MOBILITY AND ITS FUTURE DIRECTIONS	732
Gajender Kaushik	MAXIMIZING BUSINESS RETURNS TO CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY (CSR): THE ROLE OF CSR COMMUNICATION	733
Ismayilzadeh Sanam Huseyn	ARTISTIC CHARACTERISTICS OF NATIONAL ORNAMENTS APPLIED IN MODERN CLOTHES	734
Elfana Gasımova Parvin Namazova Lala Gafarova	ORNAMENTAL HERITAGE OF AZERBAIJAN ARCHITECTURAL MONUMENTS IN MODERN CLOTHING COLLECTIONS	736
Nisakhanim Huseynova Gulchohra Salehzadeh Shahla Sharifli	THE ROLE OF ART-DESIGN IN FORMING THE CREATIVE SKILLS OF FUTURE DESIGNERS	742
Shahla Sharifli	ART IN LANDSCAPE DESIGN	750
Yegana Aghamaliyeva Ayten Aghayeva Aida Dadashova	NATIONAL COSTUME AS A FINE ACCENT OF UNIQUE FOLK ART	758
Fethiye Erbay	INTERNATIONAL SILK ROAD MUSEUMS AND MUSEUM RESEARCHERS PLATFORM (IMAB) WORK ON SILK ROAD MUSEUMS	764
Caglar SAMSA	A BIBLIOMETRIC ANALYSIS ON CUSTOMER JOURNEY VIA VOSVIEWER	774
Lala Mamedova Lidiya Safronova Aytan Yusifkanan	REFLECTION OF THE GREAT SILK ROAD IN THE NATIONAL AZERBAIJANI COSTUME	788
Melike Aver Haşim Pıhtılı	INVESTIGATION OF THE EFFECT OF CALCINATION TEMPERATURE ON THE OSTRICH EGG SHELL-DERIVED HAP	793

A.SREESIVASAKTHI R.DEVI R.SRINIVASAN N.JAYARAMAKANI E.SAM DAVID A.DHAVAMANIKANDAN	COMPREHENSIVE REVIEW OF POLYHERBAL FORMULATION AND ITS APPLICATION	799
B.Rohini R. Bala Murali Krishna	STUDY OF MECHANICAL PROPERTIES OF CONCRETE USING CITRIC ACID AS ADMIXTURE	801
Nassima RIOUCHI Mohamed LOUTOU Oussama RIOUCHI Mohamed ABOU-SALAMA	ELABORATION AND CHARACTERIZATION OF MULLITE REFRACTORY PRODUCTS FROM MOROCCAN ANDALUSITE	802
Madan Lal Regar Bhumika Pareek	LAC INSECT	803
Ameur Belmouhoub Assia Abdelouahed	MECHANICAL PROPERTIES OF CONCRETE MADE WITH RUBBER : A REVIEW	804
Komolafe T.A Oladimeji O.A Adelekun A Oyejide O.T	A SIMULATION-BASED COMPARATIVE STUDY OF CONTROLLED DELAY (CODEL) WITH RANDOM EARLY DETECTION (RED) FOR NETWORK PERFORMANCE EVALUATION	805
Akomolafe M. A. Oluwagbemi E.B. Ajao F.O.	SYSTEMATIC EVALUATION AND ASSESSMENT OF BUILDING CONSTRUCTION ACTIVITIES ON OUR ENVIRONMENT	815
Muhammed Akif YENİKAYA Erdal GÜVENOĞLU	AUTOMATIC DIAGNOSIS OF SKIN CANCER USING DERMOSCOPIC IMAGES: A COMPARISON OF RESNET101 AND GOOGLENET DEEP LEARNING MODELS	828
Büşra Sarıkaya Meral Sertel	EVALUATION OF THE INTENSITY OF DEPRESSION AND FATIGUE IN INDIVIDUALS WITH METABOLIC SYNDROME	838
Zuhal Şevval Gökdere Meral Sertel E. Dilek Keskin	THE EFFECT OF VIBRATION, MODIFIED RESTRICTIVE COMPULSORY MOTION THERAPY AND PHYSIOTHERAPY AND REHABILITATION APPLICATIONS APPLIED TO INDIVIDUALS WITH STROKE ON QUALITY OF LIFE	847
Major Gheorghe Giurgiu Med Manole Cojocaru	NEW HORIZONS IN PSORIASIS MANAGEMENT: WHAT YOU NEED TO KNOW	863
Onur OKTAYSOY Gökhan KERSE	THE EFFECT OF THE DEBATE ACTIVITY ON THE INDIVIDUAL'S MENTAL WELL-BEING LEVEL	864
Betül Satılmış Selvin Balki Ali Şahin	BALANCE DISORDER IS RELATED TO HIGH DISEASE ACTIVITY IN INDIVIDUALS WITH RHEUMATOID ARTHRITIS: A PILOT STUDY	875
Nadiia Senchylo-Tatlilioglu	MYKOLA GOGOL'S WAYS OF EXPRESSION OF CULTURAL IDENTITY IN "EVENINGS ON A FARM NEAR DYKANKA"	877
Sevinj Gurbanova	THE SIGNIFICANCE OF THE SAFAVI STATE ON THE GREAT SILK ROAD IN EAST-WEST TRADE	885
Sevinj Hajiyeva	HEYDAR ALIYEV AND EDUCATION POLICY IN AZERBAIJAN: CHALLENGES AND SUCCESSFUL REFORMS	893

Shahla Shiraliyeva Sabina Dunyamaliyeva	SIGNS OF THE THEORY OF PSYCHOANALYSIS IN LITERATURE	899
Həsənova Leyla Nizami qızı	HISTORY OF THE PEOPLE OF AZERBAIJAN AND DAGESTANI	905
Neriman Gül Çelebi Ümit Arpacıoğlu	EVALUATION OF MONUMENTAL RELIGIOUS BUILDINGS IN KONYA, THE CITY OF IPEKYOLU, IN TERMS OF ENERGY EFFICIENCY: SELJUK PERIOD	913
Berrin Sarıtunç Elif Uzun Tuğba Saygılı	A CASE DETERMINATION OF ARTICLES ON BOLL, SILK PRODUCTION AND SILK TRADE IN THE 1935-1946 ISSUE OF ULUDAĞ MAGAZINE	924
Yavuz DELİBALTA	THE PLACE AND IMPORTANCE OF THE YAM ORGANIZATION (POST SYSTEM) IN THE COMMERCIAL LIFE OF THE MONGOLIAN PERIOD	927
Abdurrahman SEÇKİN	THE CITY OF TBILISI AT THE JUNCTION OF THE SILK ROAD XI.-XIII. TRADE THROUGH THE CENTURİES	940
Tolga AKAY	HORSE RACES, STATE AND POLITICS IN THE OTTOMAN STATE	949
Lala Ratu Khotimah Muhammad Taufiq Abadi Happy Sista Devi	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY AT THE SAUDI DEPARTMENT STORE BRANCH OF PAMUTIH VILLAGE, ULUJAMI DISTRICT IN VIEW FROM MARKET AND MARKETING ASPECTS	961
Emilia Alfiesyah MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	BUSINESS FEASIBILITY ANALYSIS LIKE MIE AND COFFEE IN BATANG	963
Sifa'ul Rohmah MUHAMMAD TAUFIQ ABADI	ANALYSIS OF BUSINESS FEASIBILITY STUDY OF BOBA YAGA SHOP	964
Syafi'ul Anam MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	FEASIBILITY STUDY OF TAMAM BATIK SHOP	965
Siti Robiah Muhammad Taufiq Abadi Muhammad Sultan Mubarok Wilda Yulia Rusyida	BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF MAKE-UP SERVICES ARTIST DUWI SAMAWA WEDDING IN PEMALANG REGENCY	966
DEFTA NASYA BERLIANI MUHAMMAD TAUFIQ ABADI MUHAMMAD SULTAN MUBAROK WILDA YULIA RUSYIDA	FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF S3 CASTING CHIPS BUSINESS	967

Astri Fajar Zakiya Muhammad Taufiq Abadi MUHAMMAD SULTAN MUBAROK SYAMSUDDIN	ONLINE BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS (CASE STUDY AT IKA OLSHOP)	968
Hilmi Dzaki Muhammad Taufiq Abadi Muhammad Sultan Mubarok Wilda Yulia Rusyida	BUSINESS FEASIBILITY STUDY ANALYSIS OF CHOCOLATE ICE STORE BUSINESS (CASE STUDY THERE IS A CHOCOLATE ICE BUSINESS IN KAJEN)	973
Kazem. Golizadeh	A STUDY OF THE ARCHITECTURE OF IRANIAN CARAVANSERS DURING THE SAFAVID ERA - A CASE STUDY OF THE CARAVANSERS OF THE MANTEH REGION OF AZERBAIJAN	974
Olubanjo-Olufowobi, Olufunso	THE IMPERATIVE OF THE PARADIGM OF PATIENCE IN SOCIAL MEDIA THROUGH THE LENS OF YORUBA ETHOS	975
Irina-Ana DROBOT	JAPAN: SYMBOLIC CULTURAL ITEMS	976
Que Nhu Duong Yen Nhi Thi Tran	EVALUATE THE IMPACTS OF DETERMINANTS ON ONLINE SHOPPING BEHAVIOR OF YOUTH CUSTOMERS	986
Dennise Audrey Vitalis Altha Greecia Obit Prisca Eileen Lo	PRODUCING LIPBALM AND LIPSCRUB FROM HONEY, BROWN SUGAR AND ASIAN PENNYWORT	1010
Nurila Bimakhanbet	CONCEPTS OF MORALITY AND FRIENDSHIP IN EMRE'S POEMS	1011
Sheeba Irfan	CLIMATE CHANGE IS THE BIGGEST THREAT TO THE INDIAN OCEAN SECURITY	1012
Muhammad Ismail	SILK ROAD: TRADE-STRATEGIC CHALLENGES AND OPPORTUNITIES IN THE 21ST CENTURY	1013
Özlem Karadağ Albayrak	SYSTEM DYNAMICS SIMILATION AND SUPPLY CHAIN MANAGEMENT APPLICATIONS	1025
Elnarə ALLAHVERDİYEVA	FUNCTIONS OF SOCIAL MEDIA AND CHALLENGES ARISING WHEN PARTICIPATING IN PUBLIC PROCESSES	1037
Kamran VƏLİZADƏ	THE PROCESS OF POLITICAL SOCIALIZATION IN THE SILK ROAD COUNTRIES	1038
Babayev Hüseyn Emil	THE ROLE OF LOGISTICS IN THE DEVELOPMENT OF TRADE RELATIONS BETWEEN COUNTRIES	1044
Xumar MƏMMƏDOVA	GREAT SILK ROAD AND AZERBAIJANI CULTURE	1048
Hacıfəxrəddin SƏFƏRLİ	ABOUT NAKHCHIVAN MONUMENTS SERVING THE GREAT SILK ROAD	1053
İman Cəfərov	“MOLLA NƏSRƏDDIN” REALIZMININ ÖMƏR XƏYYAM OPTIMIZMI ILƏ VƏHDƏTI	1062
Gülnare Kanbarova	THE IMPORTANCE AND ARCHITECTURE OF BRIDGES ON THE ARAS RIVER IN THE MIDDLE AGES	1070
Bilal Yıldırım Mehmet Yılmaz	SELİM SABIT, ONE OF THE PIONEERS OF CONTEMPORARY PEDAGOGY AND DIDACTIC SCIENCE IN TURKEY	1081

Hüseynov Sadiq Nəsrulla oğlu Musayev Etibar Adil oğlu Tağıyeva Afərim Vüqar qızı İmanlı Sevinc Salman qızı	“SILK ROAD” CONTRIBUTION TO EUROPEAN ENERGY SECURITY	1090
Quliyeva Firuzə Nizami qızı	LOGISTICS PROJECTS ON THE "NEW SILK ROAD" ROUTES OF AZERBAIJAN	1095
Güllü Həsən qızı İsmayılova	THE NECESSITY OF IMPROVING THE EDUCATION SISTEM IN MUSIC	1101
Əbilov Rəşad Səffan oğlu	DEVELOPMENT OF NEW WATER INTAKE FACILITIES FOR THE USE OF RIVER FLOW FOR HYDROPOWER PURPOSES ON THE KHOJAZ RIVERS OF THE LACHINSKY DISTRICT	1108
İSMAYIL QƏRİBLİ	CLAIMS IN CIVIL CASES AS THE MAIN METHOD OF EXERCISING THE RIGHT TO JUDICIAL PROTECTION	1119
Nizami Zeynalov	AZERBAIJAN IN INTERNATIONAL TRADE RELATIONSHIP SYSTEM (ANTIQUE PERIOD)	1127

İPEK YOLUNDA BİR NEFES

Hüseyin YURTTAŞ
Muhammed Emin DOĞAN

Yanımızdan geçiyor ağır ağır kervanlar,
Bir derebeyi gibi kurulmuş eski hanlar.
Biz bu sonsuz yollarda varıyoruz, gitgide,
İki dağ ortasında boğulan bir geçide..

Özet

Tarihsel geçmişi ve yaklaşık 8000 km uzunluğu ile birçok uygarlığı ve kültürü birbirine bağlayan İpek Yolu, ticaret güzergâhı olmasının yanı sıra dinleri, dilleri, kültürleri, seyyahları, âlimleri ve değerli eşyalarla yüklü kervanları ile doğu ve batıyı birleştiren köprü konumunda olmuştur. İpek Yolu, Çin'den başlayarak batıya doğru Asya'nın bozkırlarından devam eden, Anadolu ve Akdeniz'den geçip, Kuzey Afrika ve Avrupa'ya uzanan, dünyanın en önemli ve hacimli ticaret ağını oluşturmuştur. Geçtiği her medeniyeti zenginleştiren bu yol üzerinde hâkimiyet kurmak isteyen Çin, Hint, Türk, Arap, Sasani ve Bizans gibi tarihi geçmişe sahip kadim imparatorluklar arasında siyasi çekişmeler ve savaşlar meydana gelmiştir.

Savaşların yaşanması, doğal afetler, kervanları yağmalayanlar, doğu-batı arasındaki ticareti kesintiye uğratmıştır. Kervanların güvenliğini sağlamak adına İpek Yoluna egemen olan devletler bu güzergâhta belli aralıklarla tüccarların ve yolcuların tüm ihtiyaçlarını karşılayabildiği yapılar inşa etmeye başlamışlardır. İslami dönemde Emeviler ve Abbasilerle başlayan ve sınır boylarında inşa edilen Ribatlar, kalevari görünümleri ile savaşçıların barındığı ve ihtiyaçlarının karşılandığı mimari yapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Zamanla fonksiyonelliği değişen ve gelişen ribatlar, ticaret yolları üzerindeki menzillerde inşa edilmeye başlanmış ve kervanların konakladığı yerler konumuna gelmiştir.

Ribatlardan gelişen hanlar ve kervansaraylar, 20-40 km aralıklarla yolcuların ve hayvanlarının konakladığı, ticaretin yapıldığı aynı zamanda devletin gücünü ve hâkimiyetini gösteren yapılar olarak 20. yy başlarına kadar varlıklarını sürdürmüştür. Jeopolitik konumu ile erken dönemlerden itibaren deniz ve kara ulaşım ağı bulunan Anadolu, doğudan gelen malların Avrupa'ya ulaşmasında tercih edilen en kestirme yol olmuştur. Orta Asya ve İran'da gelişen, Anadolu'da sultanların ve hayır sahiplerinin vakıfları olan kervansaraylar, ticaretin ve seyahatin devamlılığında oldukça önemli rol oynamıştır.

Anadolu'da Türkiye Selçukluları ve Osmanlılar döneminde inşa edilen şehirlerarası ve şehir içi hanları gösterdikleri plan, mimari ve süslemeleriyle Türk Sanatının önemli bir yapı grubunu oluşturmaktadırlar. Hanlar, uzun bir yolculuktan sonra insanların ve hayvanların nefes aldıkları bir mekândır.

Abstract

The Silk Road, which connects many civilizations and cultures with its historical background and a length of approximately 8000 km, has been a bridge connecting east and west with religions, languages, cultures, travelers, scholars and caravans loaded with valuable goods. The Silk Road formed the world's most important and voluminous trade network, starting from China and continuing westward from the steppes of Asia, passing through Anatolia and the Mediterranean, and reaching North Africa and Europe. Political conflicts and wars have occurred between ancient empires with a historical past such as Chinese, Indian, Turkish, Arab, Sassanid and Byzantine, who wanted to dominate this road that enriched every civilization it passed.

Wars, natural disasters, looting caravans interrupted the trade between east and west. In order to ensure the safety of the caravans, the states that dominated the Silk Road started to build structures that could meet all the needs of the merchants and passengers at certain distances on this route. Ribats, which started with the Abbasids in the Islamic period and were built along the border, appear as architectural structures where the warriors are sheltered and their needs are met with their fortress-like appearance. The ribats, whose functionality changed and developed over time, started to be built in the ranges on the trade routes and became the places where caravans stayed.

The inns and caravanserais, which developed from ribats, continued their existence until the beginning of the 20th century as structures where passengers and their animals were accommodated, trade was carried out, and the power and dominance of the state at 20-40 km intervals. With its geopolitical position, Anatolia, which has a sea and land transportation network since the early periods, has been the most preferred shortcut for the goods coming from the east to reach Europe. The caravanserais, which developed in Central Asia and Iran, and which were the foundations of sultans and benefactors in Anatolia, played a very important role in the continuity of trade and travel.

Intercity and inner city inns built in Anatolia during the period of Turkish Seljuks and Ottomans constitute an important building group of Turkish Art with their plan, architecture and decorations. Inns are a place where people and animals breathe after a long journey.

Giriş

İnsanoğlunun varoluşuyla birlikte seyahat etme, bir yerden bir yere zorunlu veya merak etmekten dolayı göç etme fikri hep var olmuştur. Bunun sonucu olarak önceleri kendi gücüyle yaptığı yolculuklar zamanla ehlileştirdiği, at, deve ve benzeri hayvanlarla devam etmiş, bu gelişmeyle birlikte yük taşıma ve seyahat daha da kolaylaşmıştır. İnsanın yaşadığı her bölgede seyahat için uygun şartlar oluşturulmuştur. Mevsimler gözlenmiş, hava şartları takip edilmiş, patikalar oluşturulmuş kısacası yolculuk edebilecek ortam, çağın ve imkânların elverdiği ölçüde gerçekleştirilmiştir.

Milattan önceki yıllara kadar uzanan Çin'in Xi-an (Şian) kentinden başlayıp[1], Asya'dan Avrupa'ya, Avrupa'dan Afrika'ya kadar uzanan[2], 1877'de Alman coğrafyacı Ferdinand von

[1] Ali Kılcı, Gökçe Günel, *Anadolu'da İpek Yolu XI-XIV. Yüzyıllarda Yollar ve Kervansaraylar,* Ankara, 2013, 11.
[2] Cengiz Alyılmaz, "İpek Yolu ve Orhun Yazıtları", *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* S. 24, Erzurum, 2004, 183.

Richthofen tarafından isimlendirilen İpek Yolu, Ortaçağ döneminde doğu ve batıyı birleştiren dünya ticaret yolu olarak bilinmektedir. Yol güzergâhı üzerinde en çok ticareti yapılan ürünün ipek olması nedeniyle bu isimle anılmasına sebep olmuştur[3]. İpek Yolu, Çin'den başlayarak batıya doğru Asya'nın bozkırlarından devam eden, Anadolu ve Akdeniz'den geçip, Kuzey Afrika ve Avrupa'ya uzanan, dünyanın en önemli ve hacimli ticaret ağını oluşturmuştur[4]. Doğu-Batı doğrultusundan olan ana hat, insan vücudundaki ana damarlara bağlanan kılcal damarlar gibi pek çok tali yolla birlikte, tek bir yoldan müteşekkil olmayıp, bir kısmı denize açılan özellikle dönemin siyasi şartlarına bağlı olarak yeni yolların açıldığı zamanla kıtalararası yol şebekesi olmuştur.

Kuruluş tarihi M.Ö. 4. Yüzyıla kadar indirilen ipek yolu iki ana hattan oluşmaktadır[5]. Bir kolu, Çin'den başlayıp Hazar Denizi'nin güneyinde yer alan Moğolistan, Kırgızistan, Türkmenistan, Kazakistan'dan devam edip, Arap Yarımadası ve Kuzey Afrika ülkeleri ile Akdeniz'e kıyısı olan Anadolu'dan geçip Avrupa'ya ulaşmaktadır. Diğer kolu ise Hazar Denizi'nin kuzeyinden Karadeniz'e kıyısı olan Anadolu kentlerinden devam edip Tuna Nehri vasıtası ile Orta Avrupa ve Kuzey Avrupa'ya ulaşan kara ve deniz yollarının kullanıldığı yol şebekesi şeklindedir[6](Görsel 1).

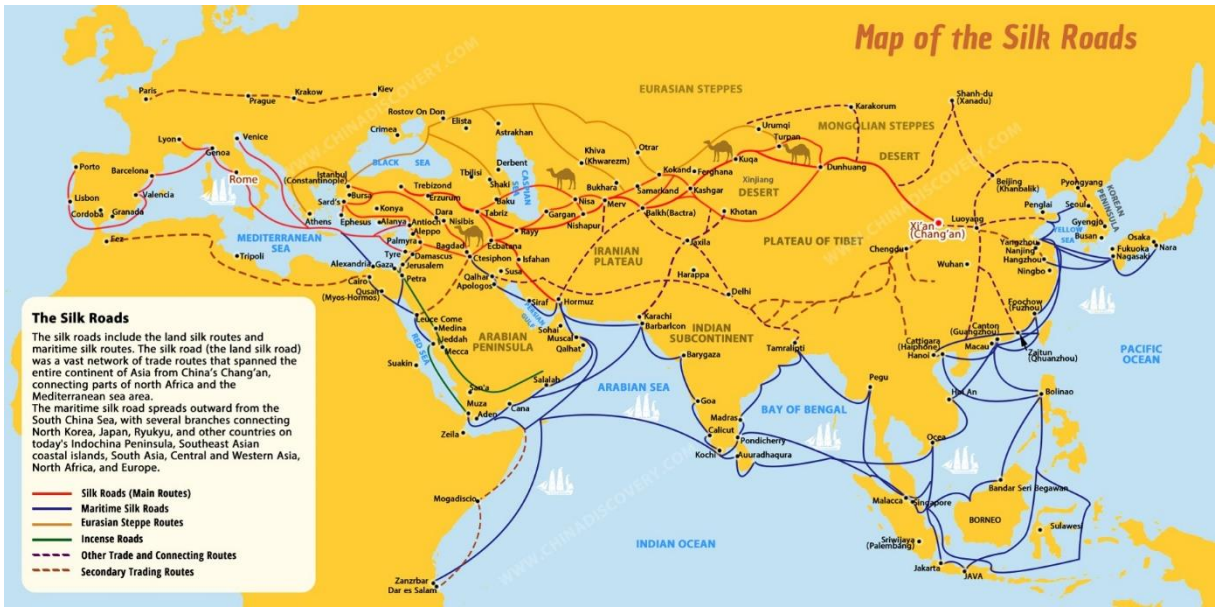

Görsel 1:İpek Yolu Haritası (https://www.chinadiscovery.com/china-silk-road-tours/silk-road-routes.html)

[3] Nebi Bozkurt, "İpek Yolu" *TDVİA,* C.22, İstanbul, 2000, 369.
[4] Memmed Rzayev, Elbrus İsayev, "Türk Halklarının Ekonomik-Kültürel İlişkilerinde Tarihi İpek Yolunun Rolü", *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi,* C.4, S. 14, Azerbaycan, 2012, 21., Tahir Erdoğan Şahin, "İpek Yolu: Tarihsel Geçmişi, Kültürü Ve Türk Dünyası İçin Önemi" *Tarih Araştırmalar Dergisi,* C. 39, S. 67, 2020, 71.
[5] Gökçe Günel, "Anadolu Selçuklu Döneminde Anadolu'da İpek Yolu-Kervansaraylar-Köprüler" *Kebikeç Dergisi,* S. 29, İstanbul, 2010, 134.
[6] Hüseyin Çınar, Mehmet Bulut, İlker Yiğit, "Tarihi İpek Yolunun Kuzey Anadolu Güzergâhı" *Medeniyetler Güzergahı İpek Yolunun Yeniden Doğuşu, (Editör Mehmet Bulut),* İstanbul, 2018, 125-126.

Kaynaklarda yolların dağılımından dolayı farklı uzunluklarda belirtilen ancak genel kabul görülen yaklaşık 8000 km uzunluğa sahip[7] yol üzerinde başta ipek olmak üzere Çin'den porselen, kâğıt, baharat, barut, altın, gümüş gibi ziynet eşyalarının ticareti yapılmaktaydı. Zaman içerisinde Orta Asya ve Doğu Akdeniz'den deve, üzüm tohumu, yün, kilim, battaniye, cam ve değerli taşlar, Hindistan'dan parfüm, egzotik yiyecekler, sirk hayvanları, fildişi, kürk, gibi ürünler ticaret mallarını oluşturuyordu[8]. Birçok medeniyet arasında tahıl, yağ, bal, şarap gibi ürünler İpek Yolu ile batıya taşınmaya başlamış ve ülkeler arasındaki ticareti geliştirmiştir[9]. Geçtiği her yeri zenginleştiren medeniyetlerin siyasi, sosyal ve ekonomik prestijlerini sembol eden bu yol, üzerinde hâkimiyet kurmak isteyen Çin, Hint, Türk, Arap, Sasani ve Bizans gibi tarihi geçmişe sahip kadim imparatorluklar ve coğrafi yakınlığı olan devletlerarasında siyasi çekişmeler ve savaşlar meydana gelmiştir.

Ticaretin yapılması, yaşanan savaşlar, âlimler ve seyyahların yolu kullanmaları medeniyetler arasında dinleri, dilleri, kültürleri birbirine kaynaştırmış zamanla doğu ve batıyı birleştiren köprü konumunda olmuştur. Yolu kullanan seyyahlar, yolculuklarını kaleme almış, sonraki nesle birikimlerini aktarmıştır. Öyle ki Dominiken papaz ve Moğolistan'ın Papalık elçisi Longjumeau'lu Andrew (1245-1247, 1249-1251), Papa İnnocent IV'ün Moğol elçisi Fransizken Papaz John Plano Carpini (1245-1247), Marco Polo'nun amcaları Niccolò Polo (1260-1269) ve Maffeo Polo (1271-1295), Marco Polo (1271-1295), Fas-Tanca'lı gezgin İbn Battuta (1325-1354), İspanya Kralı III. Henry'nin Timur elçisi Ruy Gonzales de Clavijo (1403-1406), Fransız tüccar Jean Baptiste Tavernier (1629- 1675) gibi dönemin önemli seyyahları İpek Yolu güzergâhını kullanarak doğu ve batı arasında gidip gelmişlerdir[10]. Kaleme aldıkları seyahatname ve eserlerinde yolculuklarını, başlarına gelen olayları, dönemin coğrafi ve kültürel özelliklerini anlatarak günümüze taşımışlardır.

Doğal afetler, savaşlar, kervanların yağmalanması, doğu-batı arasında tesis edilen ticareti aksatmıştır. Ticaretin devamlılığı için yola hâkim olan devletlerin yol güzergâhında güvenliği sağlama zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Böylelikle yol güzergâhında bulunan menziller de tüccarların güvenliğini sağlayabileceği, ticaretin yapılabildiği 20-40 km mesafelerde yapılar inşa etmeye başlamışlardır. Bu amaçla inşa edilen ilk yapılar sözlükte ribat (düşman saldırılarını önlemek için sınır boylarında nöbet tutmak) yapıları oluşturmuştur[11]. Arapça kökenli sözcük olan ribat, nizam, düzen, kontrol etme, önemli yerde nöbet tutma, vazifeye sarılma gibi anlamlara da gelmektedir[12].

[7] Sonradan açılan alternatif yollarla birlikte toplam uzunluk 64.000 km ye kadar ulaşmıştır. Çınar, Bulut, Yiğit, 2018, 125.
[8] Esra Yılmaz, "İpek Yolu Hakkında Kısa Bir Değerlendirme", *Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi,* C. 9, S.2, 2017, 680.
[9] Halil İnalcık, *Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar,* İstanbul, 2008, 185.
[10] Günel, 134.
[11] İsmail Yiğit, "Ribat", *TDVİA*, C. 35, İstanbul, 2008, 76.
[12] Selami Sönmez, "Ortaçağ Türk ve İslam Dünyasında Kervansaraylar (Hanlar-Ribatlar)", *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, S. 16, Erzurum, 2007, 272.

İslamiyet'in ilk yıllarında Hz. Ömer (634-644) döneminde görülen ribatlar, başlangıçta cihad için atların hazır tutulduğu, askerlerin konakladığı, basit çadırlardan ibaret olup, zamanla daha korunaklı müstahkem yapılar olarak inşa edilmeye başlanmıştır[13]. Hz. Osman (644-656) döneminde Bizans'tan kalma kaleler ribat olarak kullanılmıştır. Emeviler (661-750) döneminde ise ribat niteliğinde karakollar ve kaleler inşa edilmiştir[14]. Abbasiler (750-1258) döneminde oldukça gelişen ribatlar, sınır boylarında inşa edilmiş, kalevari görünümleri ile savaşçıların barındığı ve ihtiyaçlarının karşılandığı mimari yapılar olarak görülmektedir. Zamanla fonksiyonelliği değişen ve gelişen ribatlar, ticaret yolları üzerindeki menzillerde inşa edilmeye başlanmış ve kervanların konakladığı yerler konumuna gelmiştir.

İslam dünyası mimarisi içerisinde ortaya çıkan ribatlardan gelişen hanlar ve kervansaraylar yolcuların ve hayvanlarının konakladığı, ticaretin yapıldığı aynı zamanda devletin gücünü ve hâkimiyetini gösteren yapılar olarak 20. yy başlarına kadar varlıklarını sürdürmüştür. Özellikle Türk Devletleri hâkimiyetinde olan yol güzergâhında inşa edilen kervansaraylar, çok mekânlı abidevi boyutlarda görkemli yapılar olarak şehirlerarası kavşak noktalarında ticaret ve hac kervanlarının konakladığı mimari eserlerdir[15].

İpek yolu ağının bu denli önemli olmasında Türklerin rolü oldukça büyüktür. Öyle ki Özbek Atasözünde "Kainatta iki büyük yol vardır. Gökyüzünde Samanyolu, yeryüzünde İpek Yolu" şeklinde önemi vurgulanmıştır[16]. Türk Devletleri tarafından inşa edilen kervansaraylar Türk-İslam dünyasında fonksiyonelliği olan sosyal yapı niteliğinde yüzyıllar boyunca köklü kurumlar olarak varlığını sürdürmüşlerdir.

Hun Devleti döneminden itibaren İpek Yolu üzerinde egemenlik sağlayan Türkler, özellikle Orta Asya'da ticaretin devamlılığını sağlamışlardır. Daha sonra ortaya çıkan Türk devletleri döneminde de bu yolla yapılan ticaretin ayrıcalıklı bir yolu olarak seçilmesine sebep olmuştur[17]. Uygurlar döneminde Çin ile ticari ilişkiler daha çok geliştirilmiş, o dönem oldukça değerli olan Türk atları ile Çin İpeğinin ticareti yapılmıştır[18]. Türk tarihinde ayrı bir yere sahip olan Göktürkler'in miras bıraktığı yazıtlarda, kervanların sevk edilmesinin öğütlenmesi kervan yollarına verilen önemi vurgulamaktadır[19].

İlk Müslüman Türk Devleti olan Orta Asya ve Maveraunnehir'de hüküm süren Karahanlılar (840-1212), oldukça geniş bir coğrafyada yayılım göstermiş, egemenliği altındaki yol güzergâhlarında güvenliği sağlamıştır. Semerkant ve Merv çevresinde, Mâverâünnehir'in çeşitli

[13] Yiğit, 2008, 76.
[14] Yiğit, 2008, 76.
[15] Sönmez, 274.
[16] Memmed Rzayev, Elbrus İsayev, "Türk Halklarının Ekonomik-Kültürel İlişkilerinde Tarihi İpek Yolunun Rolü", *Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi,* C.4, S. 14, Azerbaycan, 2012, 21.
[17] Rzayev, İsayev, 23.
[18] Rzayev, İsayev, 23
[19] Alyılmaz, 184.

yerlerinde ve sınır bölgelerinde askerî amaçlı ribâtların yapımı devam ettirilmiş, ancak Müslümanlığın yayılması ile birlikte bu yapılar başlangıçta hanikâha, ve daha sonra ticaret yolu üzerinde inşa edilen mimari yapılar kervansaraya dönüştürülmüştür[20]. Pugaçenkova tarafından 11-12. Yüzyıla tarihlendirilen Day/Daye Hatun Kervansarayı, Başane Kervansarayı, Akçakale Kervansarayı kerpiç malzemeden inşa edildiği için günümüze kısmen ulaşabilmiştir. Farsça kitabesinden 1078-1079 yılında Karahanlı hükümdarı tarafından inşa ettirilen Ribat-ı Melik[21], Anadolu dışında inşa ettirilen ve Türkiye Selçukluları dönemi kervansaraylarına plan, mimari özellikleri açısından öncülük eden kervansaray olması ile oldukça önemlidir. Günümüze onarımlarla sağlam ulaşabilen taç kapısı dışında diğer bölümlerin 1973-1977 yılları arasında kazılar sonucu planı ortaya çıkarılmıştır[22] (Görsel 2). Plandan, yapının iki bölümlü olarak klasik han plan şemasını yansıttığı anlaşılmaktadır. Kapalı bölüm sekiz ayakla taşınan merkezi kubbe ile kapatılmış, her iki tarafında küçük avluya yer verilmiştir.[23] Ön cephesinde yer alan taç kapısı abidevi olup, süslemeleriyle dikkat çekmektedir (Görsel 3).

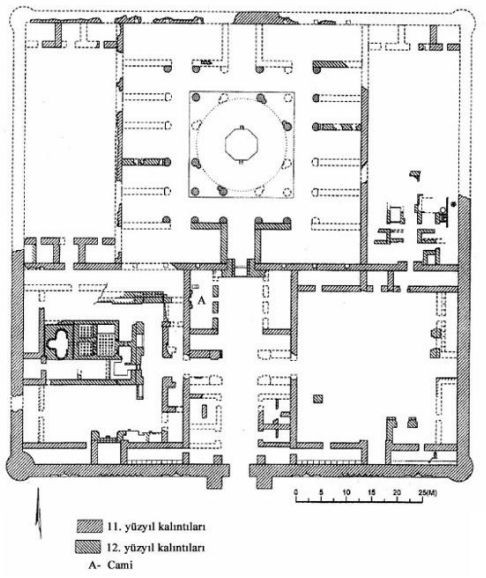

Görsel 2: Ribat-ı Melik Kervansarayı Planı (https://www.sanatinyolculugu.com/ribat-i-melik/)

[20] Şebnem Akalın Eryavuz, "Kervansaray", *TDVİA,* C. 25, İstanbul, 2022, 299.
[21] İnci Kuyulu, "Özbekistan ve Türkmenistan'da Bulunan Ortaçağ Kervansarayları Üzerine Gözlemler ", *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi,* S. 1, İzmir, 1996, 99.
[22] Kuyulu, 99.
[23] Bülent Çetinkaya, Ortaçağ İslam Dünyasında Rİbat (VII-XIII. Asırlar Arası), *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi),* Sakarya, 2003, 51-53.

Görsel 3: Ribat-ı Melik Kervansarayı Taç Kapısı (https://okuryazarim.com/ribat-i-melik-kervansarayi/)

963-1186 yılları arasında Meveraunnehir, Horasan Bölgesi, Afganistan ve Hindistan'ın kuzeyinde hüküm sürmüş olan Türk Devleti Gazneliler, Türk mimarisine önemli katkıda bulunmuşlardır. 1019-1020 yılları arasında Sultan Mahmud tarafından Şehname'nin yazarı Firdevsi'nin hatırına Meşhed yakınında Serahs yolu üzerinde inşa ettirdiği Ribat-ı Mahi Kervansarayı tarihi bilinen en eski Türk kervansarayıdır[24]. Günümüze harabe halde ulaşan kare planlı kervansarayın taç kapısındaki tuğla süslemeleri oldukça dikkat çekicidir (Görsel 4). Dört eyvanlı avlu etrafında şekillenen planı (Görsel 5) ve eyvan kubbe birleşimi ile Büyük Selçuklu yapılarına öncülük etmektedir[25] (Görsel 6).

Görsel 4: Rİbat-ı Mahi Taç Kapı

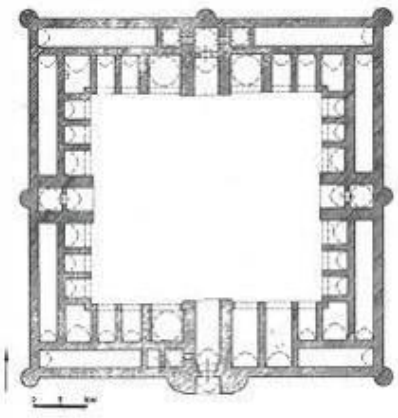

Görsel 5: Rİbat-ı Mahi Planı

[24] Ara Altun, "Gazneliler-Mimari", *TDVİA,* C. 13, İstanbul, 1996, 484.
[25] Altun, 484.

Görsel 6: Ribat-ı Mahi Genel Görünümü (https://www.sanatinyolculugu.com/ribat-i-mahi/)

1040-1157 yılları arasında oldukça geniş bir coğrafyaya egemen olan Oğuz Türklerinin Kınık Boyu tarafından kurulan Büyük Selçuklu Devleti[26], yol güzergâhı üzerinde birçok kervansaray inşa ettirmiştir. Bu dönemde Ribat-ı Anuşirvan, Ribat-ı Zaferani gibi kare planlı, silindirik kulelerle takviye edilerek inşa edilen kervansaraylar karşımıza çıkmaktadır[27]. 1114-1115 tarihinde Meşhed-Serahs yolu üzerinde Şerafeddin Ebu Tahir bin Sadettin bin Ali El Kûmi tarafından inşa ettirilen Ribat-ı Şerif, Büyük Selçuklu Devleti'nin en abidevi mimari örnekleri arasındadır[28]. Tamamen tuğla malzemeden yaptırılan kervansaray, iki avlulu bir düzenlemeye sahip olup, avlu etrafında revaklar ve revakların gerisinde yer alan mekânlarla anıtsal bir plan şeması ortaya konulmuştur[29] (Görsel 7). Taç kapı ve eyvan içindeki süslemeleri Türk-İslam sanatının en güzel örnekleri arasındadır (Görsel 8-9).

[26] Erdoğan Merçil, *Büyük Selçuklu Devleti,* İstanbul, 2014., İbrahim Kafesoğlu, *Selçuklu ve Selçuklu Tarihi Üzerine Araştırmalar,* Ankara, 2014., Osman Gazi Özgüdenli, *Büyük Selçuklu Tarihi (1040-1157),* İstanbul, 2013.
[27] Kuyulu, 99., Çetinkaya, 49-61.
[28] Ayşe Denknalbant- Ahmet Vefa Çobanoğlu, "Selçuklular-Mimari", *TDVİA,* C. 36, İstanbul, 2009, 392.
[29] Çetinkaya, 61.

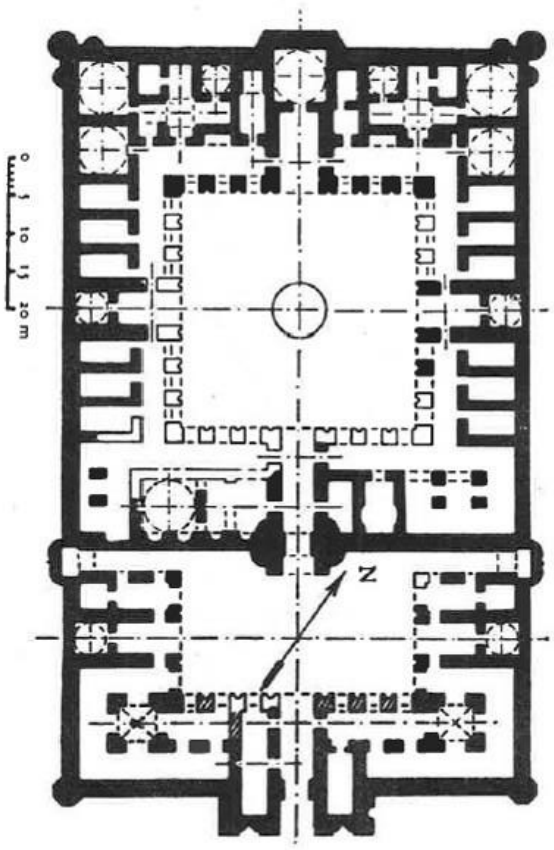

Görsel 7: Ribat-ı Şerif Planı (https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/ribati-serif)

Görsel 8: Ribat-ı Şerif Genel Görünümü

Görsel 9: Ribat-ı Şerif Taç Kapı ve Detayı (https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/ribati-serif)

Asya ve Avrupa arasında doğal köprü konumunda olan Anadolu, jeopolitik konumu ve stratejik yapısı ile tarih öncesi dönemlerden itibaren önemini korumuş, uluslararası yolların geçtiği bir konumda olmuştur. Birçok medeniyete ev sahipliği yapan bu topraklar, zaman içerisinde gelişen tarihin en eski yollarına sahiplik etmiştir. Bu coğrafya üzerinde bulunan kervan yollarının geçmişi Bronz Çağı'na kadar geri gitmektedir. Asurlu tüccarlar tarafından Mısır ve Mezopotamya'ya gerçekleştirilecek ticaret için bu yollar kullanılmıştır[30]. Lidya krallığı döneminde bu ticaret Kral Yolu ile gerçekleştirilmiştir. Sard'dan Susa'ya giden 2700 km'lik yol üzerinde konaklama yerlerinin olduğundan ünlü tarihçi Heredot bahsetmiştir.[31] Özellikle Hititler döneminden başlayarak, Asur ticaret koloni yolları, Pers Kral Yolu, Roma yolu, Bizans İmparatorluğu'nun askeri ve ticari yolları üzerinden ulaşım ve ticaret sağlanmıştır[32]. Roma döneminde oldukça geliştirilen yollarda, İstanbul üzerinden Avrupa içlerine ulaşılmıştır. Âlimlerin, seyyahların, tüccarların, askerlerin binlerce yıl aşındırdığı bu yollar, geçtiği bölgenin coğrafi koşullarına göre şekillenerek geçitler ve doğal güzergâhlar meydana getirmiştir. Her medeniyetten izler taşıyan Anadolu'daki bu rotalar, İpek Yolu'nun aktif bir şekilde kullanılmasıyla ve doğunun Avrupa'ya açılan en kestirme kapısı olması sebebiyle her çağda önemini korumuştur.

İpek Yolu'nun Anadolu'ya geliş yönündeki güzergâha göre üç koldan giriş yapmaktaydı. Güney'de Cizre ve Hasankeyf'ten, ortada Tebriz'den gelip Doğubayazıt'tan geçerek Erzurum, Erzincan ve Sivas'a devam eden, Kuzey'de ise Kars'tan Trabzon'a gelerek oradan Karadeniz limanlarına bağlanan ağdan oluşmaktaydı[33]. Türkiye Selçukluları döneminde önemini daha da artıran ve ticaretin yoğun bir şekilde yapıldığı yollar, birçok kola ayrılarak yol ağının genişlemesine sebep olmuştur. Kuzeyden gelen yol güzergâhı, Erzurum, Erzincan, Tokat, Amasya, Sinop ve Kastamonu yönünden devam ederek Karadeniz limanlarından ticareti sağlarken, Güneyden geçen

[30] Osman Eravşar, *Anadolu Selçuklu Kervansarayları,* Konya, 2011, 15.
[31] Eravşar, 15.
[32] Günel, 134. Orhan Cezmi Tuncer, *Anadolu Kervan Yolları,* Ankara, 2007.
[33] Ali Kılcı, Gökçe Günel, *Anadolu'da İpek Yolu XI-XIV. Yüzyıllarda Yollar ve Kervansaraylar,* Ankara, 2013, 11.

yol güzergâhı, Bitlis, Malatya, Kayseri, Kırşehir, Konya, Isparta, Antalya üzerinden Akdeniz limanlarına ulaşmaktaydı[34]. Kısacası doğu-batı, kuzey-güney yönlerinde neredeyse tüm Anadolu'yu dolaşan bir yol ağı uzanmaktaydı. Yol ağı üzerinde kervanlar gidilecek yöne doğru belli bir güzergâhı takip etmek durumundaydılar. Bunu genelde rehberler ve kılavuzlar eşliğinde yapmışlardır. Özellikle yolculuk esnasında kervanın ve yolcularının güvenliğinden sorumlu kervancı başı bulunmakta, yolculuk bu görevlinin idaresinde gerçekleştirilebilmekteydi. Yolculukta dinlenmek için hem güvenli yerler seçilmek durumundaydı, hem de su kaynaklarının veya yakın sarnıçların olduğu yerler belirlenmekteydi.

Türkiye Selçukluları (1075-1308)[35] döneminde kervan yollarının yayılması ve önem kazanması Anadolu'nun bu dönem içerisinde ekonomik ve kültürel zenginliğinin artmasına sebep olmuştur. Anadolu'da çok sayıda örneğini gördüğümüz hanlar, ribatlar (kervansaraylar), arazi şartlarının elverdiği duruma göre ve bir insanın güneşin doğuşuyla batışı arasındaki süre içerisinde yürüyebileceği mesafede inşa edilmiştir (Görsel 10).

Selçuklu sultanlarının ve maiyetinin kervansaraylara verdiği önem inşa ettirilen abidevi mimari örneklere bakılarak anlaşılabilmektedir. Sultanların vakfı olan bu eserler, merkezi otorite ve devletin gücünü yansıtırken, Anadolu'nun doğusundan batısına, kuzeyinden güneyine menzillerde kervansarayların bulunması ticaretin devamlılığını sağlamış, yol boyunca devlet korumasında olan tüccarların ilk tercih ettiği güzergâhlar olmuştur. Şehir dışında yer alan hana gelen kervanlar, üç gün boyunca Selçuklu Devleti'nin misafiri olarak kabul edilmiş, tüm ihtiyaçları karşılanmıştır.

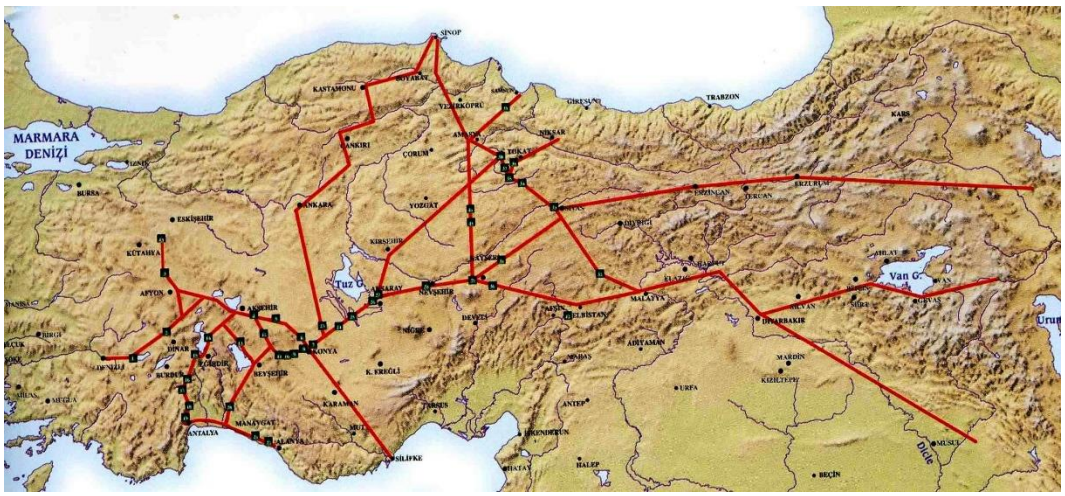

Görsel 10: Anadolu'da İpek Yolu ve Kervansaray Konumları

Türkiye'nin en doğusunda bulunan Ejder Hanı, Iğdır' a 30 km uzaklıkta yer almaktadır. XIII. yy sonu XIV. Yy başlarına tarihlendirilen kervansaray, kapalı mekanlı olarak inşa edilmiş, dikdörtgen plan şemasında ele alınmıştır[36]. Dıştan kalevari bir görünüme sahip olan yapının beden

[34] Günel, 134.
[35] Faruk Sümer, "Anadolu Selçukluları", *TDVİA,* C. 36, İstanbul, 2009, 380-384.
[36] Hasan Buyruk, "Iğdır Kervansarayı ve Kervan Yolu Üzerine Yeni Değerlendirmeler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi,* S. 72, Erzurum, 2021.

duvarları köşe kuleleri ile desteklenmiştir. Bezemeli taç kapısından geçildikten sonra 3 sahınlı yapı birimine ulaşılmakta[37], kapalı han plan şemasında inşa edilen Ezine Pazar Hanı ile benzer özellikler göstermektedir (Görsel 11).

Görsel 11: Ejder Hanı Kervansarayı Planı ve Genel Görünümü

Erzurum-Erzincan yolu üzerinde Erzincan'ın Tercan ilçesinde yer alan Mama Hatun Külliyesi, cami, han, hamam, türbe ve köprüden müteşekkildir. Saltuklular'dan II. İzzeddin Saltuk'un kızı ve Muhammed'in kız kardeşi Mama Hatun tarafından, XII. Yüzyıl sonu XIII. yüzyıl başlarında inşa ettirilmiş olduğu kabul edilmektedir[38]. Eş odaklı kervansaraylar grubuna giren yapı, Anadolu'da inşa edilen kervansaraylar içerisinde abidevi örnekler arasındadır (Görsel 12-13). Dört köşesinde köşe kulelerle desteklenen yapının iç mekânın ortasında bir avlu, avlunun etrafında simetrik olarak yerleştirilen odalar ve eyvanlar yer almaktadır[39].

[37] Hamza Gündoğdu, "Iğdır/Şerafettin Ejder Kervansarayu)". Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları. (Ed. Hakkı Acun) Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, 2007, 412-413.
[38] Haldun Özkan, *Saltuklu Mimarisi*, Erzurum, 2016, 124., Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı,* Ankara, 1990.
[39] Hüseyin Yurttaş, "Tercan Mama Hatun Külliyesi Hakkında Bazı Düşünceler ve Yapılan Son Onarımlar", *Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı Sanat Yazıları*, 2001, 637-651., Ayşe Denknalbant, " Mama Hatun Külliyesi", *TDVİA,* C. 27, İstanbul, 2003, 549., Özkan, 144., Ayşıl Tükel Yavuz, "Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Mekan-İşlev İlişkisi İçinde Savunma ve Barınma", IX. *Vakıf Haftası Kitabı: 2-4 Aralık 1991*, Ankara 1992, s. 253-284. Osman Turan, "Selçuk Kervansarayları", *TTK Belleten*, C. 39, 1946, 471-496., Tahir Erdoğan Şahin, *Erzincan Yukarı Ülkenin Kadim Cenneti*, Ankara, 2017, 223-233.

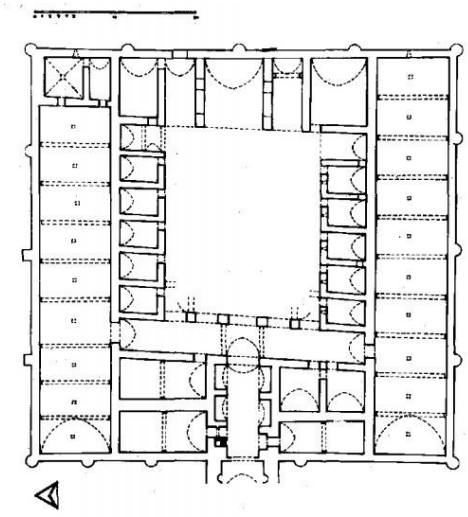

Görsel 12: Tercan Mama Hatun Kervansarayı Planı ve Genel Görünüm (http://www.tercan.gov.tr/mama-hatun-kervansarayi2)

Görsel 13: Tercan Mama Hatun Külliyesi Yapıları (Kervansaray, Hamam, Türbe, Köprü) (http://www.tercan.gov.tr/mama-hatun-kervansarayi2)

Türkiye Selçukluları kervansarayının en anıtsal abidevi örneği olan Aksaray Sultan Hanı, Konya Kayseri yolu üzerinde Sultan Hanı kasabasında yer almaktadır. 1229 yılında Selçuklu sultanı I. Alâeddin Keykubad tarafından Konya Alâeddin Camii'nin mimari da olan Şamlı Muhammed bin Havlan'a inşa ettirilen yapı, 4680 metrekarelik bir alan üzerine kurulmuş kalevari görünüme sahip, hem açık hem kapalı avlulu klasik han plan şemanın bütün özellikleriyle ele alınmıştır[40]. (Görsel 14-15). Dışa taşıntılı ve gösterişli süslemeleriyle ön plana çıkan abidevi taç kapısından ortasında köşk mescidi bulunan açık avlulu, revaklı ve odalardan oluşan yazlık bölümüne, buradan taç kapı vasıtası ile 5 sahınlı kapalı bölüme ulaşılmaktadır[41] (Görsel 16-17). Mukarnas kavsaralı taç kapı ve Köşk mescidinin kemer ve duvar cephelerinde yer alan süslemeleri Selçuklu süsleme tezyinatının en güzel örneklerini teşkil etmektedir[42] (Görsel 18).

[40] Abdülselam Uluçam, "Sultan Hanı", *TDVİA,* C. 37, İstanbul, 2009, 503-504. Şebnem Akalın Eryavuz, "Kervansaray", *TDVİA,* C. 25, İstanbul, 2022, 299., Hakkı Acun, *Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2007, 141–159

[41] Suut Kemal Yetkin, *İslâm Mimarisi*, Ankara 1965, 131-132., Oktay Aslanapa, *Türk Sanatı*, İstanbul 1990, 147-152.

[42] Gönül, Öney; *Anadolu Selçuklu Mimari ve Süsleme Unsurları,* , Ankara, 1992, 36–37

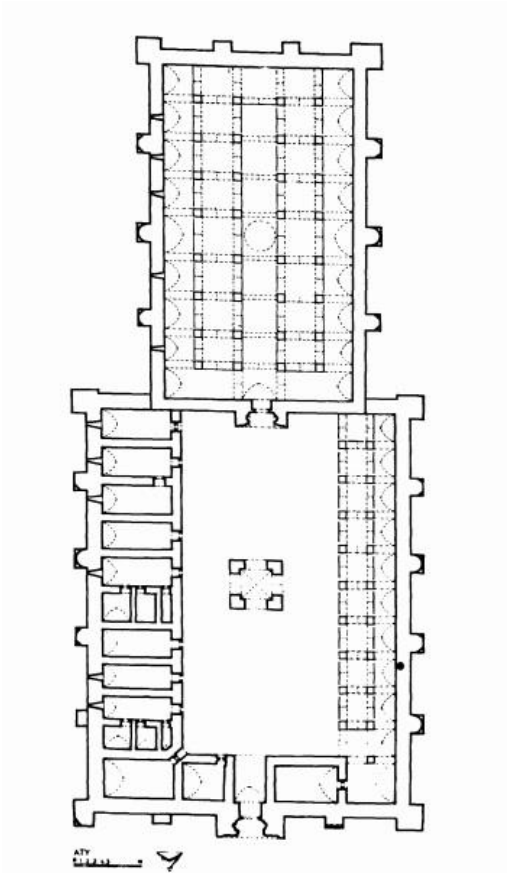

Görsel 14: Aksaray Sultan Hanı Planı

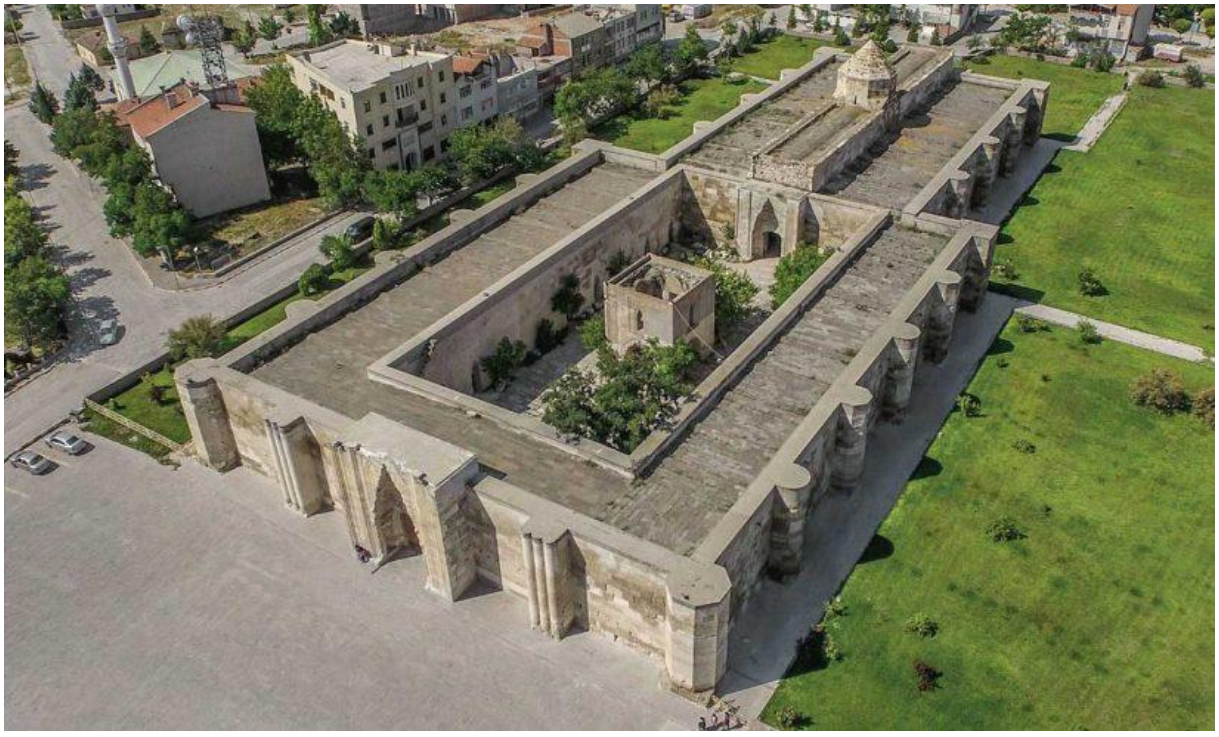

Görsel 15: Aksaray Sultan Hanı Genel Görünüm (sanatinyolculugu.com/kervansaraylar-ve-aksaray-sultan-hani)

Görsel 16: Aksaray Sultan Hanı Taç Kapı

Görsel 17: Aksaray Sultan Hanı Köşk Mescit (https://www.dunyabulteni.net/dunyanin-bir-ucu/aksarayin-sultan-hani-h233226.html)

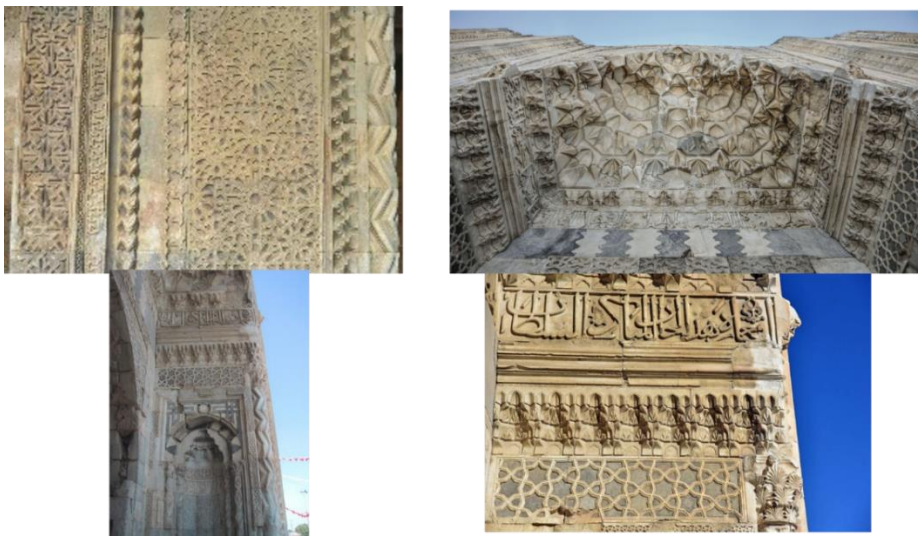

Görsel 18: Aksaray Sultan Hanı Süsleme Detayları (http://www.aksaray.gov.tr/sultanhani-kervansarayi)

Aksaray-Konya yolu üzerinde Tömek köyü yakınlarında yer alan Zazadin Hanı, I. Alâeddin Keykubad döneminde 1235-1237 yılları arasında mimar ve vezir Saadeddin Köpek tarafından inşa edilmiştir[43](Görsel 19). Anadolu'yu baştan sona kervansaraylarla inşa eden Selçuklu Devleti'nin inşa etmiş olduğu kervansaray, klasik han plan şemasında ele alınmış açık ve kapalı avlulu bölümlerden oluşmaktadır(Görsel 20). Oldukça uzun bir avluya sahip olan yapı, giriş kapısı üzerinde yer alan mescidi, kullanılan devşirme malzemeleriyle dikkat çekmektedir[44].

Görsel 19: Zazadin Hanı Genel Görünüm (https://www.rehbername.com/kesfet/zazadin-hani-kervansarayi-ve-muzesi)

[43] Eryavuz, 300.

[44] Ali Baş, "Yeni Buluntuların Işığında Zazadin Han'ın Değerlendirilmesi", *I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri*, 25-26 Nisan 1994, Konya, 1995, s. 101-109
Aslanapa, 157. Acun, 164.

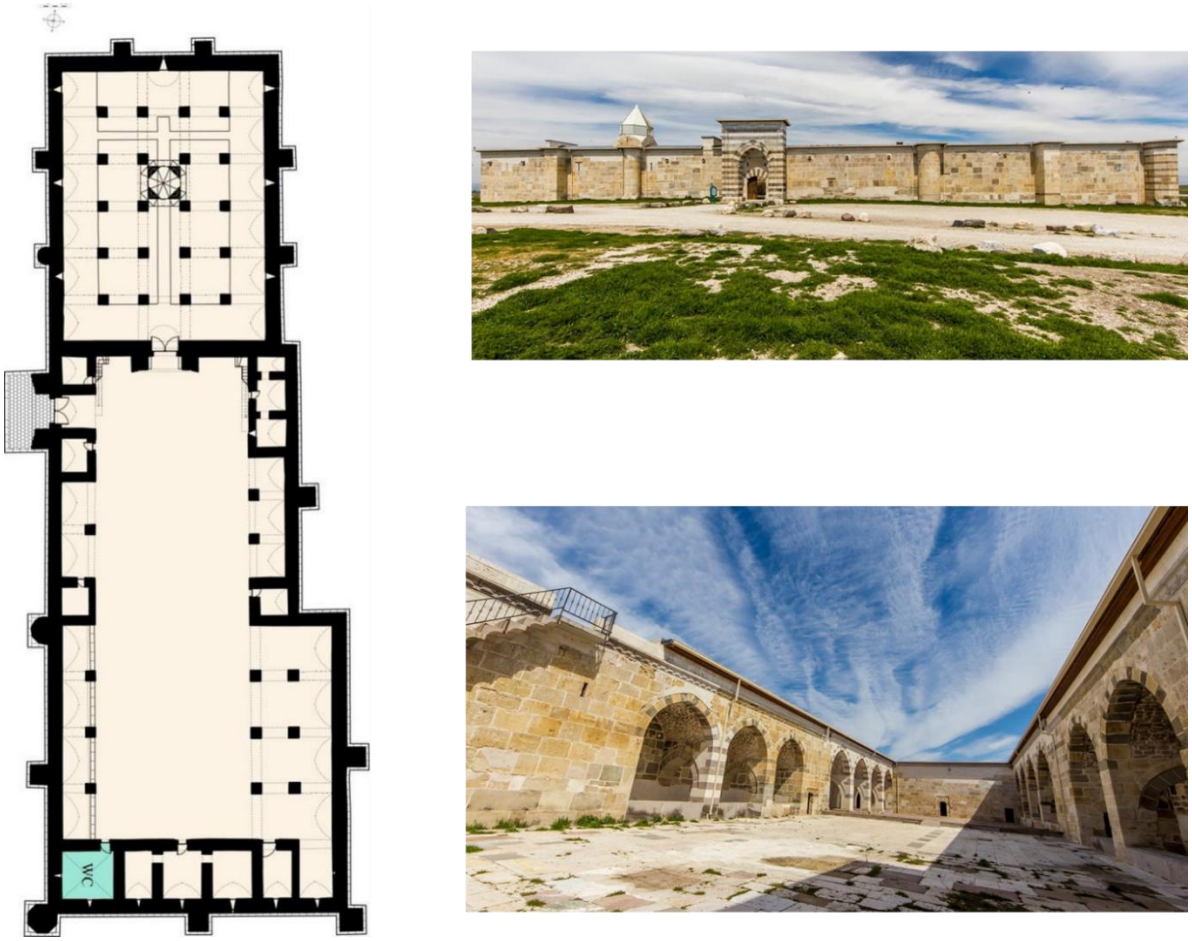

Görsel 20: Zazadin Hanı Plan ve Genel Görünüm (http://www.selcuklu.gov.tr/zazadin-hani)

Anadolu toprakları üzerinde Türkiye Selçukluların inşa ettiği hanlar başkent Konya'ya doğru yoğunluk kazanmaktadır. Doğudan Batıya doğru ana güzergah olarak belirlenen yol Hazar Denizinin güneyinden Tebriz Nahçivan Iğdır Karakurt üzerinden Aras nehrini takiben Anadolu'ya girmekte Erzurum-Erzincan, Sivas Kayseri üzerinden İç Anadolu ve Konya'ya ulaşmaktaydı. Aynı güzergâhtan Bayburt Gümüşhane üzerinden Trabzon limanına ulaşan bir yol da deniz yolu ile İstanbul'a bağlanmaktaydı. Bir ana güzergâh da Anadolu'yu Kuzey-Güney istikamette kat etmekteydi. Alanya ve Antalya limanlarının ele geçirilmesi güneyde başlayan yol Karadeniz'de Sinop ve Samsun'un ele geçirilmesiyle daha işlek hale gelmiştir. Bu liman şehirleri aracılığı ile deniz aşırı ülkelere ticari faaliyetler gerçekleştirilmiş Yabancı tüccarların ticari işleri desteklenmiştir. Bu konuda Türkiye Selçuklu sultanlarının yabancı tüccarlara mallarının güvenliği açısından teminat vermeleri unutulmamalıdır.

Anadolu'da gerçekleştirilen hanların veya ribatların XII. yüzyıla ait olanları hakkında fazla bir bilgiye sahip değiliz Bunun en büyük sebeplerinden biri uzun yıllar süren haçlı seferleridir. Yeni kurulmuş bir devletin enerjisini bu olaya harcaması, Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşması aşamasında büyük bir özveride bulunması, imar faaliyetlerine yeterince zaman ve para

harcayamamasına sebep olmuştur. Mevcut yapılanmanın da ihtiyaçları karşılama yönünde olması, malzemedeki kalitesizlik o döneme ait fazla bir yapının günümüze ulaşmamasına nedendir.

I. Gıyaseddin Keyhüsrev'den itibaren her konuda iyileşmenin başlaması imar faaliyetlerini de olumlu yönde etkilemiştir. I. İzzeddin Keykavus ve I. Alâeddin Keykubad zamanları ile peşi sıra gelen II. Gıyaseddin Keyhüsrev dönemi özellikle han yapılarının en parlak zamanını oluşturur. Türkiye Selçukluları döneminde medrese yapılarından sonra en görkemli yapılar hanlardır. Özellikle bu binalarda her dine ve millete mensup yolcuların kalmış olması, devletin ve sultanın gücünü en iyi gösterebileceği bir ortam ortaya çıkarmış, inşa edilen eserlerde boyut, mimari, süsleme en üst düzeyde gerçekleştirilmiştir. Bu hususta I. Alâeddin Keykubad'ın inşa ettirdiği Aksaray Sultan Hanı söylenenleri destekler niteliktedir. Yolcuların her türlü ihtiyacının karşılanabileceği düzeyde tasarlanan kervansaraylarda, kervanla gelen yolcu, handa ağırlanacağı andan itibaren yemesi, içmesi, temizliği, dinlenmesi karşılandığı gibi, hayvanlarının da her türlü ihtiyacı giderilmekteydi. Gelen yolculardan hasta olanlarına hekim çağrılıyor, gerekli olan ilaçlar hazırlanıyordu. Yolcular için özel mescitler de inşa edilmişti.

Sultanlar ve devletin ileri gelen kişilerinin, vezirlerin, atabeklerin yaptırdığı hanların birer vakfı da tesis edilmişti. Yaptıran kişi tarafından bağışlanan menkul ve gayr-ı menkul mallarla karşılanan giderler, yolcuların ihtiyaçlarına yönelikti. Genelde kervansaraylarda kalınan üç gün için yolculardan bir ücret talep edilmezdi. Bu konuda Celaleddin Karatay tarafından Kayseri-Malatya yolu üzerinde yaptırılan Karatay Han, mimarisi, süslemesiyle dikkat çektiği gibi, düzenlenen vakfiyesiyle de önem arz etmektedir. Vakfiyesinde hanlarda kullanılan eşyalar, hanın işletmesi, yöneticilerle ilgili çok dikkat çekici bilgiler verilmektedir. Öyle ki yolculara günlük verilecek et miktarı, tatlı için yapılan arıcılık bile unutulmamıştı.

İnşa edilen hanlar son derece sağlam yapılardır. Yüksek beden duvarları kesme taş malzemeyle inşa edilmiş, yer yer dayanak kuleleriyle desteklenmiştir. Bu dayanaklar yapılara kale gibi bir görünüm kazandırmıştır. Yapı içinde kalan yolcuların can ve mal güvenliği en iyi şekilde sağlanmıştır.

Türkiye Selçukluları'nın bu yapı geleneği Osmanlılar zamanında da köklü geleneği takip ederek hanlara önem verilmiş, mevcut yapılar kullanılmış, şehirlerde "şehir içi hanları" olarak tanımlayabileceğimiz yapılar inşa edilmiş, İpek Yolunun önemini kaybettirmeyerek, ticaretin devamlılığını sağlamıştır. Örneğin Tebriz'den gelen tekstil ürünleri Bursa'ya getirilmiş, bu dönemde Bursa ipek ticaretinin büyük merkezlerinden biri olmuştur[45]. Bursa, Edirne, İstanbul, Diyarbakır, Erzurum gibi büyük şehirlerde inşa edilen hanlar, aynı zamanda ticari hayatın yaşandığı mekânlar olarak dikkat çekmişlerdir. Bu canlılıklarını günümüzde de sürdürmektedirler. Örneğin

[45] Çınar, Bulut, Yiğit, 2018, 130.

Bursa İpek Hanı, Koza Hanı, Diyarbakır Hüsrev Paşa Hanı, Erzurum Rüstem Paşa Kervansarayı bu durumun en canlı örneklerini oluştururlar.

Geçmişin bu görkemli yapıları İpek Yolunun canlı tanıkları olmakla birlikte, günümüzde inşa edildikleri çağın işlevinden uzak, sadece turistik amaçla kullanılmaktadırlar. Yolcuların kalıp, bir nefes aldıkları bu tarihi yapılar, ziyaretlerine gelen turistlerin hayran bakışları altında, geçmişlerindeki yaşanmışlıkları hatırlatmaktadırlar.

Ortaçağ'ın bu görkemli yapılarının yerini günümüzde dinlenme tesisleri almıştır (Görsel 21). Otobüslerle veya özel araçlarla yapılan yolculuklarda verilen molalarda seyahat edenlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte inşa edilen tesislerdir. Geçmişte hayvanların yemi yerine, günümüz araçlarının yakıtlarını karşılayan benzinlikler (Görsel 22), hayvanların nallarını çakan nalbantlar yerine, günümüzde lastik tamircileri bulunmaktadır (Görsel 23). Modern lokantalar, marketler, kaliteli otel odaları, çağın ihtiyaçlarını karşılamak üzere yapılmışlardır (Görsel 24). Geçmişte kullanılan patika yollar yerini beş şeritli otobanlara bırakmıştır (Görsel 25). Ancak bir şartla, her şey ücret karşılığında yolcuya sunulmaktadır. Vakıf sistemi, hayır sahipleri ortadan kalkmış, yerini gelir getirici ticari yapılar almıştır.

Görsel 21: Karşılaştırma Görseli 1

Görsel 22: Karşılaştırma Görseli 2

Görsel 23: Karşılaştırma Görseli 3

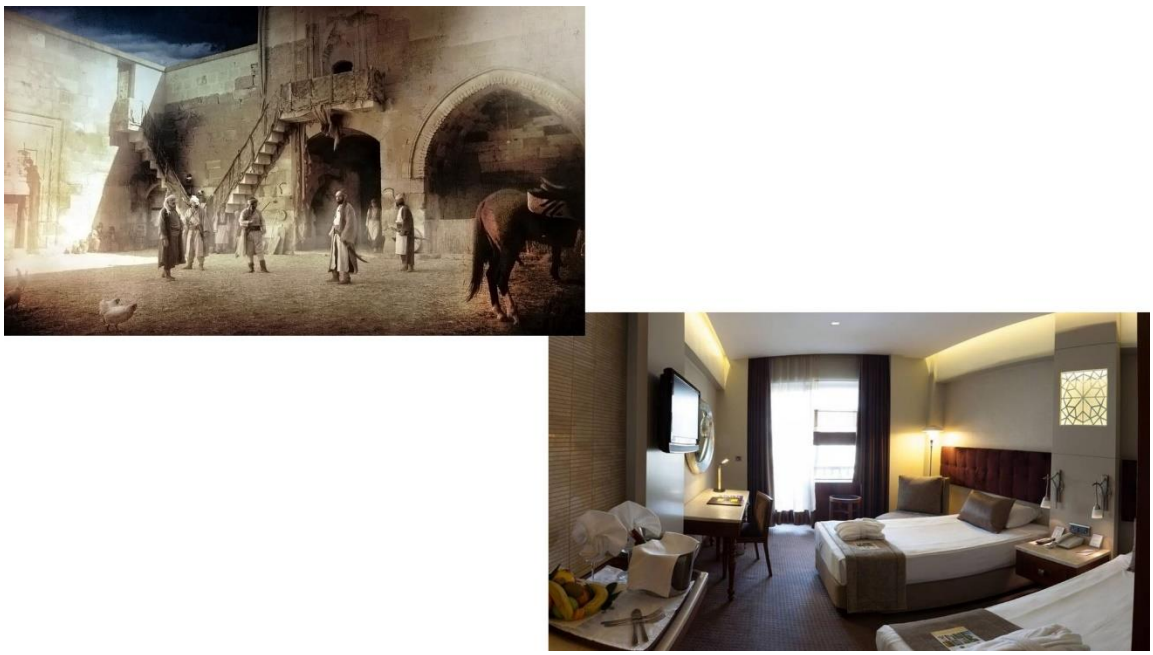

Görsel 24: Karşılaştırma Görseli 4

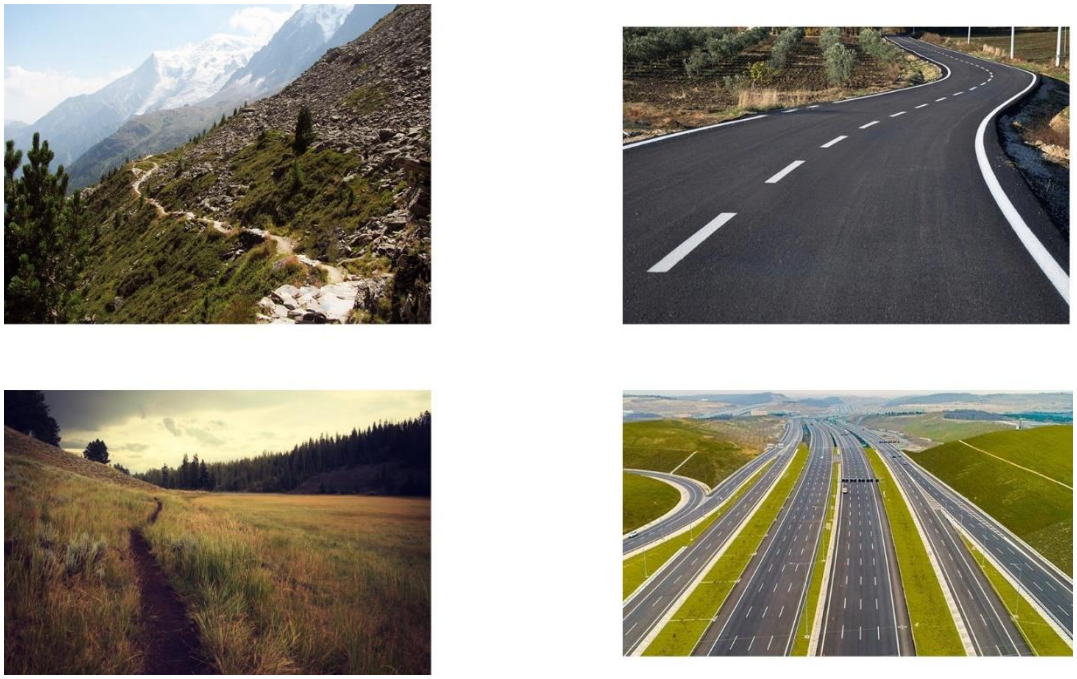

Görsel 25: Karşılaştırma Görseli 5

Şu husus unutulmamalıdır ki ülkeler arası ticari hayat devam edecektir. Yine uzak Doğu'dan Batı'ya, Batı'dan Uzak Doğu'ya mallar taşınacak, seyahatler yapılacak, geçmişte İpek Yolu olarak anılan bu tarihi yolculuk değişen hayat koşullarıyla varlığını devam ettirecektir. Bu seyahatte dinlenme yerleri, her zaman nefes alınacak bir durak olacaktır.

KAYNAKÇA

Altun, Ara, "Gazneliler-Mimari", TDVİA, C. 13, İstanbul, 1996.

Alyılmaz, Cengiz, "İpek Yolu ve Orhun Yazıtları", Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 24, Erzurum, 2004.

Aslanapa, Oktay, Türk Sanatı, Ankara, 1990.

Baş, Ali, ″Yeni Buluntuların Işığında Zazadin Han'ın Değerlendirilmesi″, I. Uluslararası Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri, 25-26 Nisan 1994, Konya, 1995.

Bozkurt, Nebi, "İpek Yolu" TDVİA, C.22, İstanbul, 2000.

Buyruk, Hasan, "Iğdır Kervansarayı ve Kervan Yolu Üzerine Yeni Değerlendirmeler", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 72, Erzurum, 2021.

Çamlıbel, Faruk Nafiz, Han Duvarları, İstanbul, 2019.

Çetinkaya, Bülent, Ortaçağ İslam Dünyasında RİbatI (VII-XIII. Asırlar Arası), Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Sakarya, 2003.

Çınar, Hüseyin, Bulut, Mehmet, Yiğit, İlker, "Tarihi İpek Yolunun Kuzey Anadolu Güzergâhı" Medeniyetler Güzergahı İpek Yolunun Yeniden Doğuşu, (Editör Mehmet Bulut), İstanbul, 2018.

Denknalbant, Ayşe, " Mama Hatun Külliyesi", TDVİA, C. 27, İstanbul, 2003.

Denknalbant, Ayşe, Çobanoğlu, Ahmet Vefa, "Selçuklular-Mimari", TDVİA, C. 36, İstanbul, 2009.

Eravşar, Osman, Anadolu Selçuklu Kervansarayları, Konya, 2011.

Eryavuz, Şebnem Akalın, "Kervansaray", TDVİA, C. 25, İstanbul, 2022.

Günel, Gökçe, "Anadolu Selçuklu Döneminde Anadolu'da İpek Yolu-Kervansaraylar-Köprüler" Kebikeç Dergisi, S. 29, İstanbul, 2010.

Hakkı Acun, Anadolu Selçuklu Dönemi Kervansarayları, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2007.

İnalcık, Halil, Türkiye Tekstil Tarihi Üzerine Araştırmalar, İstanbul, 2008.

Kafesoğlu, İbrahim, Selçuklu ve Selçuklu Tarihi Üzerine Araştırmalar, Ankara, 2014.

Kılcı, Ali, Günel, Gökçe, Anadolu'da İpek Yolu XI-XIV. Yüzyıllarda Yollar ve Kervansaraylar, Ankara, 2013.

Kuyulu, İnci, "Özbekistan ve Türkmenistan'da Bulunan Ortaçağ Kervansarayları Üzerine Gözlemler ", Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi, S. 1, İzmir, 1996.

Merçil, Erdoğan, Büyük Selçuklu Devleti, İstanbul, 2014.

Öney, Gönül, Anadolu Selçuklu Mimari ve Süsleme Unsurları, Ankara, 1992.

Özgüdenli, Osman Gazi, Büyük Selçuklu Tarihi (1040-1157), İstanbul, 2013.

Özkan, Haldun, Saltuklu Mimarisi, Erzurum, 2016

Rzayev, Memmed, İsayev, Elbrus, "Türk Halklarının Ekonomik-Kültürel İlişkilerinde Tarihi İpek Yolunun Rolü", Turan Stratejik Araştırmalar Merkezi Dergisi, C.4, S. 14, Azerbaycan, 2012.

Sönmez, Selami "Ortaçağ Türk ve İslam Dünyasında Kervansaraylar (Hanlar-Ribatlar)", Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi, S. 16, Erzurum, 2007.

Sümer, Faruk, "Anadolu Selçukluları", TDVİA, C. 36, İstanbul, 2009.

Şahin, Tahir Erdoğan, "İpek Yolu: Tarihsel Geçmişi, Kültürü Ve Türk Dünyası İçin Önemi" Tarih Araştırmalar Dergisi, C. 39, S. 67, 2020.

Şahin, Tahir Erdoğan, Erzincan Yukarı Ülkenin Kadim Cenneti, Ankara, 2017.

Tuncer, Orhan Cezmi, Anadolu Kervan Yolları, Ankara, 2007.

Turan, Osman, "Selçuk Kervansarayları", TTK Belleten, C. 39, 1946

Uluçam, Abdülselam, "Sultan Hanı", TDVİA, C. 37, İstanbul, 2009

Yavuz, Ayşıl Tükel, "Anadolu Selçuklu Kervansaraylarında Mekan-İşlev İlişkisi İçinde Savunma ve Barınma", IX. Vakıf Haftası Kitabı: 2-4 Aralık 1991, Ankara 1992,

Yetkin, Suut Kemal, İslâm Mimarisi, Ankara 1965.

Yılmaz, Esra, "İpek Yolu Hakkında Kısa Bir Değerlendirme", Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi, C. 9, S.2, 2017.

Yiğit, İsmail, "Ribat", TDVİA, C. 35, İstanbul, 2008.

Yurttaş, Hüseyin, "Tercan Mama Hatun Külliyesi Hakkında Bazı Düşünceler ve Yapılan Son Onarımlar", Prof. Dr. Zafer Bayburtluoğlu Armağanı Sanat Yazıları, 2001.

Dijital Kaynaklar

https://www.chinadiscovery.com/china-silk-road-tours/silk-road-routes.html

https://www.sanatinyolculugu.com/ribat-i-mahi/

https://www.selcuklumirasi.com/architecture-detail/ribati-serif

http://www.tercan.gov.tr/mama-hatun-kervansarayi2

https://sanatinyolculugu.com/kervansaraylar-ve-aksaray-sultan-hani

https://www.dunyabulteni.net/dunyanin-bir-ucu/aksarayin-sultan-hani-h233226.html

https://www.rehbername.com/kesfet/zazadin-hani-kervansarayi-ve-muzesi

http://www.selcuklu.gov.tr/zazadin-hani

http://www.aksaray.gov.tr/sultanhani-kervansarayi